

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

TARJA PELKONEN, MIA PUOLANEN

Äijälän Talon Green Care - avustei- sen kuntouttavan työtoiminnan vai- kutuksia asiakkaan elämänlaatuun ja arjenhallintaan

KUNTOUTUKSEN OHJAUKSEN TUTKINTO-OHJELMA
2021

Tekijät Pelkonen, Tarja Puolanen, Mia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 9/2021
	Sivumäärä 57	Julkaisun kieli suomi
Julkaisun nimi Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia asiakkaan elämänlaatuun ja arjenhallintaan		
Tutkinto-ohjelma Kuntoutuksen ohjauksen koulutusohjelma		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Äijälän Talon Green Care-avusteisen kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia asiakkaan elämänlaatuun ja arjenhallintaan. Tavoitteena oli selvittää työtoiminnan koettua vaikuttavuutta ja saada kehitysideoita kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen asiakaskokemusten perusteella. Opinnäytetyön tilaajana toimi Äijälän Talo.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimus aineisto kerättiin yhdeksältä kuntouttavan työtoiminnan osallistujalta teemahaastattelun, THL:n kehittämän Osallisuusindikaattorin ja WHO:n WHOQOL-BREF elämänlaatumittarin avulla. Haastatteluaineisto analysoitiin teorialähtöisellä teemoittelulla; Merkitykselliset lauseet pilkottiin sanoiksi ICF siltausyksiköihin, jonka jälkeen ne yhdistettiin kuvauskohteeseen. Mittareiden tulokset tulkittiin niiden omilla tulkintatavoilla. Opinnäytetyön teoreettista viitekehystä ohjaa kuntouttava työtoiminta. Ekopsykologinen näkökulma ohjaa Green Care -toiminnan tausta-ajattelua ja sosiodynaaminen näkökulma ohjaaajuutta. Opinnäytetyön kehikkona toimii kansainvälinen ICF-luokittelu.</p> <p>Tutkimustulokset nostavat esiin Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan olevan sosiaalista kuntoutumista ylläpitävä tekijä. Asiakkaiden arjenhallinta parani, ja toiminnassa muodostui merkityksellisiä sosiaalisia suhteita vertaistuen muodossa. Green Care-avusteisessa työtoiminnassa tehtävät työt koettiin fyysisesti haastavina ja kuntoa kohottavina. Puutarhatyöhön osallistumisesta koettiin saatavan voimavaroja muuhun arkeen. Dialoginen ohjaajuus tuki asiakkaiden aktiivista toimijuutta, pätevyyden tunteita ja päätöksentekoa.</p> <p>Tämän tutkimuksen tulosten perusteella Äijälän Talo voi kehittää kuntouttavan työtoiminnan asiakkuusprosessia asiakaslähtöisemmäksi hyödyntämällä työtoimintajakson alussa ja lopussa Osallisuusindikaattoria ja WHOQOL-BREF elämänlaatumittaria. Tulosten perusteella Äijälän Talo voi myös kehittää ja ottaa käyttöön oman ICF-pohjaisen haastattelu/arviointilomakkeen.</p>		
Asiasanat kuntouttava työtoiminta, Green Care, ICF, osallisuus		

Authors Pelkonen, Tarja Puolanen, Mia	Type of Publication Bachelor's thesis	Date 9/2021
	Number of pages 57	Language of publication: Finnish
Title of publication The effects of Äijälä House's rehabilitative work on the customer's quality of life and everyday management		
Degree program Bachelor of Rehabilitation Counselling		
<p>The purpose of this thesis was to find out the effects of Äijälä House's Green Care -assisted rehabilitative work on the client's quality of life and everyday management. The aim was to find out the perceived effectiveness of work activities and to get development ideas for organizing rehabilitative work activities based on customer experiences. The client of the thesis was Äijälä House. The thesis was carried out as qualitative research.</p> <p>The research material was collected from nine participants in rehabilitative work with the help of a thematic interview, the Inclusion Indicator developed by THL and the WHO WHOQOL-BREF quality of life measure. The interview material was analyzed with a theory-based theme; Relevant sentences were split into words in ICF bridging units, after which they were combined with the subject. The results of the indicators were interpreted in their own ways. The theoretical framework is guided by rehabilitative work. The Eco psychological perspective guides the background thinking of Green Care and the socio-dynamic perspective guides leadership. The framework is the international ICF classification.</p> <p>The research results highlight that Äijälä House's rehabilitative work activities are a factor that maintains social rehabilitation. Customers' daily management improves, and meaningful social relationships take the form of peer support. The work conducted in the Green Care work program was perceived as physically challenging and fitness-enhancing. Participation in gardening was felt to provide resources for other everyday life. Dialogue in mentoring supports clients' active involvement, feelings of competence and decision-making.</p> <p>Based on the results of this study, Äijälä House can develop the customer process to be more customer-oriented by utilizing the Inclusion Indicator and the WHOQOL-BREF quality of life -indicator at the beginning and end of the work period. Äijälä House can also develop and implement their own ICF-based interview / evaluation form.</p>		
<p><u>Key words</u> rehabilitative work experience, Green Care, ICF, participation</p>		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS	7
2.1 Pitkäaikaistyöttömyyden vaikutukset syrjäytymiseen	9
2.2 Pitkäaikaistyöttömyyden vaikutukset osallisuuteen	9
3 KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA.....	10
3.1 Kuntouttava työtoiminta ja järjestäminen	10
3.2 Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteet, sisältö ja siirtymät	13
3.3 Kuntouttavaa työtoimintaa ohjaava lainsäädäntö	15
3.4 Sosiaalinen kuntoutus osana kuntouttavaa työtoimintaa	16
4 ÄIJÄLÄN TALO	18
4.1 Äijälän Talon Elo ry.....	20
4.2 Green Care -toiminta Äijälän Talossa.....	21
4.3 Ekopsykologinen näkökulma	23
4.4 Ohjaajuus	25
5 ICF - TOIMINTAKYVYN TOIMINTARAJOITTEIDEN JA TERVEYDEN KANSAINVÄLINEN LUOKITUS.....	28
6 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TARKOITUS	31
7 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT JA AINEISTO	32
7.1 Aineistonkeruu.....	32
7.2 Aineiston analyysimenetelmät	34
7.3 ICF-siltaaminen	35
7.4 WHOQOL-BREF	39
7.5 Osallisuusindikaattori.....	40
7.6 Tutkimusluvut ja tutkittavien informointi	42
7.7 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	42
8 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	43
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	50
10 POHDINTA	50
10.1 Opinnäytetyön toteutumisen arviointi.....	50
10.2 Opinnäytetyön menetelmävalintojen arviointi	52
10.3 Opinnäytetyön eettisyyden ja luotettavuuden arviointi.....	53
10.4 Jatkokehittämisehdotukset	55
10.5 Oman oppimisen arviointi	57

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen liittyvää vastuuta on pyritty säätelemään lainsäädännöllä. Asiakkaan palvelutarpeita pyritään ratkomaan myös kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyön keinoin, paikallisilla, alueellisilla ja valtakunnallisilla tasoilla.

Vuoden 2015 tammikuussa astui voimaan uusi laki, Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetun lain kumoamisesta 1220/2014. Laki huomioi asiakasryhmät, jotka voivat työllistyä ammatillisen kuntoutuksen, työvoimahallinnon ja muiden tukitoimenpiteiden turvin avoimille työmarkkinoille. Uudessa laissa huomioitiin hallinnollisella tasolla asiakasryhmät, joilla ei ole pääsääntöisesti tavoitteena työllistyä avoimille työmarkkinoille, tai joilta edellytykset avoimille työmarkkinoille työllistymiseen puuttuvat kokonaan. Näille asiakkaille voidaan tarjota sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja parantamaan työllistymismahdollisuuksia. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2012/937. Piirainen, Linnakangas & Suikkanen, 2018.) Näin työllistymistä edistävästä toimenpiteestä, kuntouttavasta työtoiminnasta on muotoutunut sekä työvoimapoliittista, että sosiaalipoliittista toimintaa.

Luonnon yhteyttä yksilön hyvinvointiin huomioidaan enenevässä määrin, ja tästä yhteydestä haluamme opinnäytetyön tekijöinä enemmän tietoa. Green Care -toiminnan hyödyntämistä ei ole toistaiseksi Suomessa liiemmin tutkittu, kansainvälisiä tutkimuksia on aiheesta saatavilla.

Kirsi Salonen (2020) on tutkinut kokonaisvaltaista luontokokemusta hyvinvoinnin tukena. Salosen mukaan luontoympäristön ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä on vahvaa tutkimusnäyttöä (Annerstedt & Währborg, 2011; Bratman, Hamilton, & Daily, 2012; Hartig, Mitchell, de Vries, & Frumkin, 2014).

Salosen mukaan kansainvälisissä tutkimuksissa on muun muassa tullut esille, että vahva luontoyhteyden tunne lisää elämäntyytyväisyyttä (Mayer & Frantz, 2004), subjektiivista hyvinvointia (Cervinka, Röderer, & Hefler, 2012; Mayer & Frantz, 2004), tunnetta elämäntarkoituksesta sekä osoittaa positiivista itsensä arvostamista (Cervinka et al., 2012). Salosen mukaan Mayer kumppaneineen on kuvannut myös ihmisen irrallisuutta ympäristöstään. Heidän mukaansa minuuden kokemus on tällöin enimmäkseen kognitiivinen, jolloin emotionaalinen yhteyden kokemus luontoon puuttuu tai se on vähäinen. Green Care -toiminnassa yhdistyvät luontotoiminnan hyvinvointia ja terveyttä edistävät elementit, joilla on vaikutusta tunnekokemuksiin: psyykkiseen itsesäätelyyn, fysiologiaan (verenpaine, stressihormonitasot, sydämen syke), mielialaan ja kognitiivisiin osa-alueisiin (tarkkaavuuden säätely). Green Caren taustateorian toimii ekopsykologinen näkökulma, jonka perusajatuksena on, ihmisen olevan osa luontoa (Salonen, 2020, s. 17-18).

Tämän opinnäytetyön ohjaavana viitekehyksenä toimi kuntouttava työtoiminta, jossa tutkimukseen osallistujat toimivat. Ekopsykologinen näkökulma ohjaa Green Care -toiminnan tausta-ajattelua ja sosiodynaaminen näkökulma ohjaa juutta. Työmme kehikkona toimi kansainvälinen ICF-luokittelu. ICF tarjoaa universaalin kielen ja viitekehyksen toiminnallisen terveydentilan ja terveyteen liittyvän toiminnallisen tilan kuvaamiseen. ICF-luokittelua voidaan käyttää myös tutkimusvälineenä silloin, kun halutaan tutkia toiminnan tuloksellisuutta, elämänlaatua ja ympäristötekijöitä suhteessa yksilön elämään.

Opinnäytetyö pyrkii saamaan tietoa Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan Green Care -avusteisen työtoiminnan vaikuttavuudesta kuntoutujien arkeen. Äijälän Talo voi tulevaisuudessa hyödyntää opinnäytetyöstä saatuja tuloksia suunnittelemalla ja kehittämällä toimintaansa kuntoutujalähtöisesti.

2 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS

Pitkäaikaistyöttömät luetaan vaikeasti työllistyvien ryhmään. Jos henkilö on yhtäjaksoisesti ollut työttömänä 12 kuukautta tai pidemmän aikaa, hänet määritellään pitkäaikaistyöttömäksi (Tilastokeskus, 2020a).

Heinäkuun lopussa 2020 oli yhtäjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä 77 700, tilastollisesti verraten vuoteen 2019 kasvua oli 12 600. Pidempään työttömänä olleista, yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömistä oli 32 500, mikä taas on 1 500 enemmän kuin vuosi sitten. (Tilastokeskus, 2020b.)

Yhä useampi pitkäaikaistyötön ohjataan kuntouttavaan työtoimintaan. Prosentuaalisesti suurin syy kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumiseen on edellä mainitun tilaston mukaan pitkän työttömyyden aiheuttaneen työttömyysturvan kesto (97,6 %). Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden palvelutarpeista yleisin oli se, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi kykene osallistumaan työhön tai muihin julkisiin työvoimapalveluihin. (Virtanen, 2016.) Pitkäaikaistyöttömyyden syyt ovat moninaisia. Haasteita työllistymiseen voi aiheuttaa esimerkiksi terveysongelmat, väärä koulutus suhteessa työmarkkinoihin, ikääntyminen ja päihde- tai mielenterveysongelmat. (Karjalainen & Aho, 2017, s. 357.)

Vuonna 2019 kuntouttavaan työtoimintaan Suomessa osallistui 45 100 pitkäaikaistyötöntä, mikä oli 8 % enemmän osallistujia vuoteen 2016 verrattuna. Vuoden 2013 kuntouttavan työtoiminnan osallistujamäärästä (24 200) voidaan nähdä asiakaskunnan kasvaneen. Osan asiakaskunnan lisäyksestä selittynee työmarkkinatuen rahoitusvastuun laajenemisesta osaksi kunnille pitkään työmarkkinatuella olleiden osalta. Pitkäaikaistyöttömäksi luetun henkilön osallistuessa työllistymistä edistävään palveluun, rahoitusvastuu siirtyy täksi ajaksi valtiolle. Vuosien 2013 ja 2016 välillä kuntien osarahoittaman työmarkkinatuen asiakaskunta lisääntyi 78 000 henkilöstä 140 000 henkilöön, joka on euromää-

räisesti kuntien rahoittaman tuen osuuden nousua 215 miljoonasta eurosta 425 miljoonaan euroon. Kunnat ovat lisänneet aktiivisuuttaan toteuttaa erilaisia työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä kuten kuntouttavaa työtoimintaa.

Vuonna 2019 25-vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien kohdalla näkyy kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden kohdalla kasvua, kun taas nuorten osallistujien määrä on vähentynyt. Tämä saattaa osin selittyä nuoren ammatillisen kuntoutuksen järjestämiseen liittyvällä lakimuutoksella (7a §), jonka perusteella ammatillista kuntoutusta on voitu järjestää 16-29 -vuotiaille henkilöille ilman aiemmin vaadittua sairaus- tai vammadiagnoosia. (Virtanen, 2020b, s.1-3.)

Työttömät voivat keskimäärin huonommin ja sairastavat useammin kuin työlliset. Terveysongelmat ovat yhteydessä korkeampaan työttömyysriskiin ja pitkäaikaistyöttömyyteen. Pitkään työttömänä olo voi johtaa huonoon terveyteen, mutta myös huono terveys voi johtaa korkeaan työttömyysriskiin. Pitkittyvä ja toistuva työttömyys lisää kuolleisuutta ja alentaa työkykyä. Työttömyys näyttäytyy vakavimmillaan suurina kuolleisuuseroina työttömien ja työllisten välillä. (Thl, 2019a.) Työttömyys ei itsessään ole terveysongelma, mutta työttömäksi jääneet näyttävät kuitenkin olevan sairaampia kuin muu väestö, työttömyyden pitkittyessä ja terveyden huonontuessa myös oma koettu terveydentila heikkenee. Paljon on näyttöä siitä, että terveysongelmat, varsinkin mielenterveysongelmat ovat yhteydessä suurempaan työttömyysriskiin ja pidempään työttömyyden keston. (Niiranen, Hakulinen, Huuskonen, Jahkola, & Räsänen, 2011, s.38.)

Australialainen tutkimus 2013 HILDA-aineistolla vahvisti hypoteesia: huonomman mielenterveyden omaavat näyttivät valikoituvan työttömiksi. Tutkimus ja analyysi rajoitettiin koskemaan ensisijaisesti työskenteleviä vastaajia, ikä lähtötilanteessa 20-55 vuotta, ja tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena oli selvittää, kaksisuuntaista suhdetta työttömyyden ja mielenterveyden välillä. Mielenterveysongelmien todettiin olevan sekä seurauksia työttömyydestä, että työllistymisen riskitekijä. (Butterworth, Olesen, Leach, Kelaher, Pirkis, 2013.)

2.1 Pitkäaikaistyöttömyyden vaikutukset syrjäytymiseen

Pitkään työttömänä oleminen syrjäyttää palveluista ja kaventaa sosiaalista elämämpiiriä sekä työllistymisen mahdollisuuksia, jonka vuoksi tavoitteita ei kyetä asettamaan tai tavoitteet ovat epärealistisia. Pitkittyneen työttömyyden on todettu heikentävän elämänlaatua muun muassa terveyden osalta, sekä lisäävän syrjäytymisen riskiä. Heikomman yhteiskunta-aseman on myös todettu siirtyvän ylisukupolvisesti. (Böckerman, 2018, s.231.) Syrjäytymisellä, joka voi liittyä pitkittyneeseen työttömyyteen, tarkoitetaan ihmisen jäämistä yhteiskunnan normaalitoimintojen ulkopuolelle. Näitä yhteiskunnan toimintoja ovat opiskelu, työ, asioiminen, perheestä huolehtiminen ja avun hakeminen. Tämän näkökulman mukaan syrjäytyminen on sosiaalisessa elämässä toteutumattomaksi jäänyttä osallisuutta, jolloin siitä syntyy osattomuus. Yhteiskunnallisena ilmiönä syrjäytyminen kuvastaa prosessia, joka vie yksilöltä, perheiltä, ryhmiltä ja naapurustoilta resursseja, joita tarvitaan sosiaaliseen, taloudelliseen ja koko yhteiskuntaa koskevaan poliittiseen osallistumiseen. Yksilön syrjäytymiseen vaikuttavat köyhyys, pienituloisuus, diskriminaatio, matala koulutustaso ja heikot elämysympäristöt. Nämä monimuotoiset tekijät yhdessä voivat johtaa ihmiset kasautuvaan huono-osaisuuteen, sosiaalisen ongelman ytimeen, joka pitkittyessään voi johtaa ihmisen terveydellisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Näiden edellä mainittujen ongelmien myötä ihminen alkaa passivoitumaan, syrjäytyneen elämä kapeutuu. (Forss & Vatula-Pimiä, 2014, s.137-138; Raunio, 2009, s.272-275; Juhila, 2006, s.52-53.)

2.2 Pitkäaikaistyöttömyyden vaikutukset osallisuuteen

Osallisuus voidaan nähdä yksilön elämään liittyvinä tasoina, jotka esiintyvät yksilön, yhteisöjen ja yhteiskunnan tasoilla. Osallisuuteen katsotaan kuuluvan liittyminen (involvement); osallisuus omassa elämässä, jolloin yksilöllä on mahdollisuus elää omannäköistä elämää, ja määrittellä mihin toimintaan tai palveluun osallistuu. Liittymiseen kuuluvat autonomia, kyvykkyyden osoittaminen, hyvän tekeminen, elämän hallittavuus, ymmärrettävyys ja merkityksellisyys, selviytymisen strategiat, myönteisesti virittynyt mieli, motivaatio ja usko omaan

toimijuuteen. Yhteisön tasolla osallisuuteen liittyy suhteissa oleminen (relatedness); joka voidaan ymmärtää osallisuutena yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa. Tähän kuuluu kuuluminen (belonginess); kuuluminen itselle tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin ja vaikuttaminen itselle tärkeisiin asioihin, sekä mahdollisuus saada tukea vaikuttamiseen. Osallisuutta on myös yhteisyys (togetherness); osallisuus yhteisestä hyvästä, johon sisältyy mahdollisuus yhteisen hyvän tuottamiseen ja jakamiseen osallistuminen. Yhteinen hyvä voi olla toimintaa ja arvoja, joiden seurauksena ihmiselle mahdollistuu arvostuksen ja kiittoksen saaminen sekä yhteydet muihin ihmisiin. Osallisuuteen kuuluvat myös koherenssin eli yhteen sopimisen ja inklusion eli mukaan ottamisen käsitteet. Osallisuus on osallistumista ja sitä kautta vaikuttamista ja demokratiaa. Osallisuuteen kuuluu vahvasti johtaminen ja järjestäminen, jotta edellä mainitut tasot voivat toteutua. (Härkäpää & Järvikoski, 2018, s.195-199.)

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan osallisuuden kokemuksia osallisuusindikaattori kyselylomakkeen kautta, joka huomioi määrittelemämme osallisuuden kokemukseen vaikuttavat tekijät yksilölähtöisesti ja suhteessa omiin toimintaympäristöihin sekä sosiaalisiin suhteisiin. Osallisuuden kokemusten on todettu vaikuttavan yksilön yleiseen hyvinvointiin, terveystkokemukseen, psyykkisen hyvinvoinnin kokemuksiin sekä kokemuksiin osattomuudesta.

3 KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

3.1 Kuntouttava työtoiminta ja järjestäminen

”Kuntouttava työtoiminta on kunnan järjestämää toimintaa, jonka tarkoituksena on parantaa henkilön elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle.” (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 2 § 2 mom.)

Työtön henkilö, joka saa työttömyyden perusteella toimeentulotukea tai työmarkkinatukea, määritellään Kuntouttavaa työtoimintaa koskevassa laissa asiakkaaksi. Jos henkilö saa yhtäaikaista toimeentulotukea ja työmarkkinatukea, hänet määritellään ensisijaisen etuuden perusteella työmarkkinatuen saajaksi. Toimeentulotuen saajalla tarkoitetaan tässä yhteydessä asiakasta, joka ei työttömyyden perusteella saa mitään ensisijaista etuutta, ja toimeentulo perustuu pääasiassa työttömyyden johdosta maksettavaan toimeentulotukeen. (Lindqvist, Oksala, & Pihlman, 2001, s.13.) Kuntouttavaan työtoimintaan ohjautetaan joko aktivointisuunnitelman, tai monialaisen työllistymissuunnitelman kautta. Vuodesta 2015 lähtien kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille, jotka ohjautuvat työllistymistä edistävään monialaiseen yhteis palveluun (TYP), on laadittu aktivointisuunnitelman sijaan monialainen työllistymissuunnitelma (Virtanen, 2016, s.6).

Aktivointisuunnitelma tehdään pitkään työttömänä olleelle henkilölle yhteistyönä työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja asiakkaan kanssa kuntouttavan työtoiminnan lain mukaisesti. Monialainen työllistymissuunnitelma laaditaan yhteistyössä, kuten edellä korvaten aktivointisuunnitelman henkilöillä, jotka on ohjattu monialaiseen yhteis palveluun. Monialaisessa työllistymissuunnitelmassa sovitaan työttömän palveluntarpeen mukaisesta viranomaisyhteistyöstä ja toimenpiteistä, ja näiden toteutumisen seurannasta. (Autti-Rämö, Salminen, Rajavaara & Ylinen, 2016, s.260-261.)

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalipalvelu. Kunnan sosiaalityöntekijällä on kokonaisvastuu kuntouttavan työtoiminnan palveluprosessista. Myös toimipaikkojen ammattilaiset voivat opastaa kuntouttavan työtoiminnan asiakasta. Asiakkaalla on oikeus saada hyvää sosiaalihuoltoa. Hyvän sosiaalihuollon toteutuminen edellyttää riittävää henkilöstöä. Henkilöstöllä pitää myös lain mukaan olla tarvittava koulutus ja perehtyneisyys. Usein kuntouttavan työtoiminnan asiakastyössä työskentelee moniammatillinen tiimi. Sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja työllisyyspalvelujen ammattilaisten yhteensovittamat palvelut edistävät parhaiten asiakkaan kuntoutumista.

Työ- ja toimintakykyarvio ja asiakkaan palvelutarve ja työ ohjaavat aktivointisuunnitelman tekemistä. Palveluntarpeen arvion tekemiseen voi saada apua terveyskeskuksesta. Jos asiakkaan työ- ja toimintakyky eivät riitä työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin, asiakas ohjataan kuntouttavaan työtoimintaan, tai muuhun toimintakykyä edistävään toimintaan. Ensisijaisesti arvioidaan asiakkaan mahdollisuudet osallistua Työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin (TE-Palvelut). (Thl, 2019d.) Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu on yhteistoimintamalli, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos arvioivat yhdessä työttömien palvelutarpeet ja suunnittelevat työttömille tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet. Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta säättää myös viranomaistahojen vastuusta työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työllistymistä tarjoamalla työttömille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja. (Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, 1§.)

Kunta voi järjestää itse kuntouttavaa työtoimintaa, tai ostaa palvelun ulkopuolelta. Kunnan hankkiessa kuntouttavaa työtoimintaa muualta, tehdään kirjallinen sopimus työtoiminnan järjestämisestä toisen kunnan, kuntayhtymän, rekisteröidyn yhdistyksen, rekisteröidyn säätiön, valtion viraston tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kanssa. Tutkimuksen mukaan työtoiminnan paikkoja on eniten kunnan toimialoilla ja ostopalvelupaikoissa eli järjestöissä. (Karjalainen & Karjalainen 2011, s.22.) Kunta vastaa työvoimatoimiston tiedonsaannista kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä tekemästään sopimuksesta. Ostettaessa kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen ulkopuolelta, samoja säädöksiä sovelletaan kuin ostettaessa sosiaali- ja terveyspalveluita. (Lindqvist et al., 2001, s.46.) Kuntouttavaa työtoimintaa ei saa järjestää eikä hankkia yrityksestä. Yritys ei saa alihankintasopimuksen kautta hyödyntää kuntouttavaa työtoimintaa; Kuntouttavaa työtoimintaa ei saa käyttää taloudellisen voiton tekemiseen. Työtoiminta tulee järjestää asiakkaan työssäkäyntialueella, jos ei asiakas ole antanut suostumustaan muualle. (Thl, 2019c.) Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään niin, että työtoiminnassa ei synny virka- tai työsuhdetta henkilön ja työtoiminnan toteuttajan välille. Työtoiminta ei saa kor-

vata virkasuhteessa tai työsuhteessa tehtävää työtä. Työtoiminta on sovitettava henkilön työ- ja toimintakyvyn sekä osaamisen mukaan niin, että se on työmarkkinoille pääsyn kannalta mielekästä ja riittävän haasteellista. Kuntouttava työtoiminta ei myöskään saa loukata henkilön uskonnollista tai eettistä vakaumusta.

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään jaksoittain, 3-24 kuukautta kerralla. Työtoiminnan jakson aikana henkilön tulee osallistua kuntouttavaan työtoimintaan osa- tai kokoaikaisesti yhdestä neljään päivään kalenteriviikon aikana. Kuntouttavan työtoiminnan tulee kestää vähintään neljästä kuuteen tuntia päivän aikana. (Kuntouttavan työtoiminnan laki, luku 4, 13 §-14 §.) Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään työtoimintana, yksilövalmennuksena, toimintakyvyn arviointina ja ryhmätoimintana (Thl, 2019b).

3.2 Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteet, sisältö ja siirtymät

”Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on ehkäistä työttömyyden aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia asiakkaan toimintakykyyn, vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä ja ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuutta työtoimintaan ja muihin palveluihin.” (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020).” Ennen kuntouttavan työtoiminnan jakson alkua asetetaan jaksolle yksilölliset tavoitteet, jotka asiakkaan tulisi saavuttaa työtoimintajakson aikana. Tavoitteet kirjataan aktivointisuunnitelmaan/monialaiseen työllistymissuunnitelmaan.

THL:n julkaisemassa raportissa kuntouttavan työtoiminnan tilasta pääkaupunkiseudulla Karjalainen & Karjalainen (2010) toivat esille tutkittavien kuntouttavan työtoiminnan jaksoille asetettujen tavoitteiden olevan toisinaan hyvinkin konkreettisia; asiakas kykenee tulemaan sovittuun aikaan työtoimintapaikalle/ tai yleisempiä; pyritään saamaan mielekästä sisältöä asiakkaan elämään. Asiakastyöntekijöiden mukaan työelämään siirtymisen valmistelu oli ollut jakson yleisin tavoite. Työelämään siirtymisen valmistelu oli tavoitteena yli puolella (54 %) asiakkaista. Mielekkään sisällön tuominen arkeen oli tavoitteena

yli kolmasosalla (36 %) asiakkaista. Kolmasosalla oli tavoitteena päivärytmin vakiinnuttaminen. Työkunnon arvioiminen oli myös esiin tulleissa tavoitteista (34 %), päihteettömyyden tukeminen noin viidesosalla (22 %), ammattitaidon tai osaamisen kartuttaminen (17 %), sosiaalisten suhteiden luominen/syrjäytymisen ennaltaehkäisy (11 %). Muita esiin nousseita tavoitteita olivat psykososiaalisen tuen järjestäminen (7 %), terveydentilan kohentuminen (7 %), ja taloudellisen tilanteen parantaminen (4 %). Osalla asiakkaista oli tavoitteena suomen kielen taidon parantaminen tai yleisesti työkyvyn ylläpitäminen. Yli puolella asiakkaista oli tavoitteena työelämään siirtymisen valmistelu, myös työ- ja toimintakykyä sekä asiakkaan osallisuutta ja hyvinvointia tukevat tavoitteet nousivat esiin. (Karjalainen & Karjalainen, 2010, s.39-40.)

Kuntouttavaa työtoimintaa voidaan käyttää selvittäessä asiakkaan työ- ja toimintakykyä sekä parannettaessa vaikeasti työllistyvien työllistymisedellytyksiä ja työmarkkina-olmiuksia (Karjalainen, Kirjavainen, Mattila, Sipilä, & Valkonen, 2015, s.6). Kuntouttavan työtoiminnan sisältöä ja toimintaa ei määritellä tarkemmin laissa, vaan toiminnalle asettaa raamit Kuntouttavan työtoiminnan laki, lain tarkoitus ja tavoitteet.

Karjalainen ja Karjalainen (2011, s.28) ovat tutkineet kunnissa toteutettavan kuntouttavan työtoiminnan sisältöä ja toimintatapoja. Työtoiminnan ja ryhmätoiminnan asiakkaille on lisäksi tarjottu seuraavia palveluja: terveystarkastuksia, hoito- ja kuntoutuspalveluja kuten esimerkiksi päihde- ja mielenterveyskuntoutusta, korvaushoitoa, työ- ja toimintakyvyn arvioita kunnan, elinkeinohallinnon sekä Kelan järjestämänä, työvalmennusta, tukihenkilöpalvelua, perhepalvelua, velkaneuvontaa, asumispalveluja ja selvittelyä. Kuntouttavasta työtoiminnasta harvoin siirrytään suoraan työelämään.

Kuntouttavan työtoiminnan jakso voi johtaa myös työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen valmisteluun. (Karjalainen & Karjalainen 2010, s.17-18.) Yleisin siirtymä kuntouttavasta työtoiminnasta on uusi kuntouttavan työtoiminnan jakso (Karjalainen & Karjalainen 2011, s.33). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kuntakyselyn osaraportissa (2019) kunnilta kysyttiin, mihin henkilöt siirtyvät kuntouttavan työtoiminnan jakson jälkeen. 83 % kunnista mainitsi yleisimmäksi

siirtymän kuntouttavasta työtoiminnasta uudelle kuntouttavan työtoiminnan jaksolle, 5 % työttömäksi työnhakijaksi ja 4 % siirtymän palkkatuetuun työhön. (Virtanen, 2020b, s.6.)

3.3 Kuntouttavaa työtoimintaa ohjaava lainsäädäntö

Kuntouttavan työtoiminnan laki on osa laajaa kokonaisuutta. Laki on yhdessä työvoimapalvelulain, toimeentulotuesta annetun lain ja useiden niihin liittyvien lakien ja muutosten kanssa luotu kokonaisuus, jonka tarkoituksena on vähentää pitkäaikaistyöttömyyden aiheuttamaa syrjäytymistä ja parantaa pitkäaikaistyöttömien mahdollisuutta palata työelämään. (Lindqvist et al., 2001, s.8.)

Tärkeimmät lait, jotka ohjaavat ja säätelevät kuntouttavaa työtoimintaa ovat; Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012, Työttömyysturvalaki 1290/2002, Laki toimeentulotuesta 1412/1997, Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta 733/1992 ja Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014. (Karjalainen, 2020.)

Opinnäytetyön työstämisen aikana tuli voimaan uusi laki, Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta. Kuntouttava työtoiminta on sekä työllistymistä edistävää toimintaa että sosiaalista kuntoutusta. Uudessa esityksessä 20.2.2020 hallituksen toimesta ehdotettiin muutosta kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakisisältöön lisäämällä sisältöön kokonaan uusi säännös. Säännös tarkentaa kuntouttavan työtoiminnan sisällön kohdentumista henkilöille, jotka eivät kykene osallistumaan julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin tai työhön. Säännöksessä säädetään lisäksi tuen ja ohjauksen toteutustavasta, jolloin pystytään vaikuttamaan paremmin yksilön elämänhallintaan sosiaalihuollon viranomaistahon palveluntarpeen arvioinnin, ja omatyöntekijän

tukemana. Kuntouttava työtoiminta määritellään nyt palvelukokonaisuudeksi, jolloin kunnilla on vastuu myös siitä, että asiakkaan oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon toteutuu. Laki astui voimaan 1.1.2021. (HE 13/2020, s.15.)

Tutkimuksen aikana, 1.3.2021 käynnistettiin kuntakokeilut, joiden tavoitteena on vahvistaa kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä. Työllisyyden kuntakokeiluissa mukana on yhteensä 25 kokeilualueita ja 118 kuntaa. Kuntakokeilujen avulla pyritään parantamaan erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Työllisyyskokeiluissa kehitetään työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden palvelu- ja osaamisen kehittämistarpeet ja työllistymisen esteet aiempaa yksilöllisemmin. Asiakaslähtöisyyttä lisätään integroimalla työllisyys-, koulutus- sekä sosiaali- ja terveystyöpalvelut tiiviimmin yhteen. Palvelumallia ei ole rajattu tiukasti, vaan kunnat voivat omalla alueellaan kehittää palveluja työnhakijoiden ja työnantajien tarpeista käsin. Työllisyyden kuntakokeilut ovat pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukainen toimenpide, jossa pyritään vahvistamaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä. Kuntakokeilut päättyvät 30.6.2023. Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut siirtyvät kokonaan kunnille vuoden 2024 aikana. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021.)

3.4 Sosiaalinen kuntoutus osana kuntouttavaa työtoimintaa

Sosiaalinen toimintakyky määritellään Kannasojan, 2013, s.200-204, HE 164/2014 mukaan sosiaalisesti yksilölliseksi tai yhteisölliseksi toiminnaksi, joka ohjaa tulevaisuuteen orientoitunutta asennetta itseä ja muita kohtaan. Sosiaalinen toimintakyky sisältää yksilön tietoisuuden, resurssit ja persoonallisuuden, jotka vaikuttavat siihen, miten yksilö asettaa itselleen tavoitteita ja toimii niitä kohti, miten yksilö ymmärtää toisia ja on heidän kanssaan vuorovaikutuksessa.

Resurssit voidaan jakaa sosiaalisiin, taloudellisiin sekä voima- ja energiare-sursseihin. Kaikkiin sosiaalisen toimintakyvyn ulottuvuuksiin vaikuttaa yksilön

arvot, menneisyys, kokemukset ja kognitiiviset taidot, joiden perusteella yksilö toteuttaa sosiaalista toimintaansa yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. (Kannasoja, 2018, s.39-56.)

Sosiaalisen kuntoutuksen ytimenä voidaan pitää yksilön pyrkimystä toimia tilanteeseen ja ryhmään nähden tarkoituksenmukaisesti, yksilö ikään kuin suunnittaa identiteettiään uuteen tavoitteeseen ja kertoo itsestään muille oman toimijuutensa ja kuntoutumisvaikutuksiinsa uskomisen kautta. Kun yksilöiden aktiivinen oma toimijuus toteutuu yhteisössä, se voi vapauttaa sekä yksilön että yhteisön voimavaroja. (Rostila, 2018, s.61-79; Haapakoski, 2018, s.82-95.) Ihmisen oman aktiivisen toimijuuden ja luottamuksen kuntoutumisen vaikutukseen voi tuottaa muutosta ja vapautumista yhteisössä ja yhteisöstä.

Sosiaalihuoltolain 2014 (17§) mukaan ”sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaalihojauksen keinoin annettavaa tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluvat sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen, kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalveluiden yhteensovittaminen, valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan, ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin ja muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.”

Sosiaaliseen kuntoutukseen sisältyy sosiaalihuoltolain (1301/2014), mukaan pyrkimys parantaa ihmisten selviytymismahdollisuuksia, arjenhallintaa, vuorovaikutussuhteita ja yksilön toimintaympäristöön liittyvien roolien hoitamista. Sosiaalisen kuntoutuksen tarve on kasvanut sosiaalityön ja kuntoutuksen asiakkailla yhteiskunnan rakenteiden muutoksen ja yksilöiden monimutkaistuneiden toimintakykyongelmien, pitkäaikaistyöttömyyden lisääntymisen, päihde- ja mielenterveysongelmien, köyhyyden ja huono-osaisuuden ja kasvavan syrjäytymisriskin takia. Sosiaalisen kuntoutuksen perustana toimii kokonaisvaltainen asiakkaan toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi, jonka perusteella karotetaan myös laaja-alaisesti kuntoutuspalvelu, joita asiakkaalle olisi myös mahdollista tarjota. Sosiaalinen kuntoutus voidaan toteuttaa yli sektorirajojen

ns. kuntoutuskumppaneiden kanssa, jolloin palvelut joustavat yksilön palvelutarpeiden mukaisesti. Sosiaalinen kuntoutus kuntouttavana työtoimintana perustuukin yksilön ja ympäristön sekä yksilön ja yhteiskunnan välisiin suhteisiin. (Väisänen, 2018, s.27-35.)

Sosiaalisen kuntoutuksen peruskäsitteitä ovat osallisuus, toimijuus, toimintavalmius, paikallisuus ja yhteisöllisyys. Peruskäsitteiden mukaisesti sosiaalisella kuntoutuksella pyritään ehkäisemään syrjäytymisen uhkaa tai edistämään syrjäytyneiden mahdollisuuksia kiinnittyä takaisin osallisiksi yhteiskuntaan. Sosiaalinen kuntoutus voidaan käsittää myös yksilölle vapautta ja sosiaalista hyvinvointia tuottavana, joka muodostuu niin aineellisesti, mentaalisesti kuin sosiaalisesti, ja jossa asiakkaan oma toimijuus on keskiössä suhteessa hänen toimintaympäristöihinsä ja sosiaaliin kuntoutuksen järjestelmiin. (Lindh, Härkäpää, Kostamo-Pääkkö, 2018, s.7-13.)

Kuntouttava työtoiminta sosiaalisena kuntoutuksena on keskinäinen suhde, jossa osallisina ovat yksilö ja ympäristö sekä yksilö ja yhteiskunta. Sosiaalisen kuntoutuksen tehtävä voidaan ymmärtää kaksijakoisena, ihmistymisenä ja ihmiskelpoisen yhteiskunnan rakentamisena. Ihmistymiseen liitetään ihmisenä kehittyminen, itsensä toteuttaminen, sosiaalinen kasvu ja sosiaalinen kehittyminen.

4 ÄIJÄLÄN TALO

Kolmas sektori, järjestöt ja yhteisöt tuottavat viidenneksen kaikista sosiaalipalveluista Suomessa, ja niillä on ollut perinteisesti merkittävä rooli suomalaisessa yhteiskunnassa (Särkelä, Vuorinen & Peltosalmi, 2005. s.7).

Vuonna 1980 perustettiin Äijälän vammaisten tuki ry edistämään vammaisten henkilöiden sopeutumista ympäröivään yhteiskuntaan. Toimipaikaksi hankittiin Vanha-Äijälän talo Väinölästä. Äijälän Talo on toiminut sekä perhekotina että

palveluasumisen paikkana. Vuonna 2019 yhdistyksen nimi muutettiin Äijälän Talo Elo ry:ksi. Talon toimintaan tuli mukaan jo varhaisessa vaiheessa myös lasten päivähoito sekä tuettu työtoiminta. Työtoiminta on nykyisin muodoltaan kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeilua ja työharjoittelua. (Äijälän Talo, 2020.)

Eeva-Liisa Reuter, yksi Äijälän Talon perustajajäsenistä kuvailee Äijälän Talon toiminnan syntyhistoriaa; ”Ajatus ”isosta talosta” syntyi opiskelijoiden yhteisöllisessä kimppakämpässä. Osa kimppakämpän asukkaista oli aktiivipartiolaisia. Partiotoinnassa oli ominaista se, että erilaiset vammaiset ihmiset toimivat yhdessä toisiaan täydentäen. Tätä halusimme soveltaa normaaliin arkielämään. Ihanteellisena asumismuotona nähtiin entisaikainen maalaistila kaikine mahdollisuuksineen ja erilaisine asukkaineen. Maatila antoi ennen vanhaan mielekästä työtä kaikille talon asukkaille vauvasta vaariin puunpilkkomisesta kasvimaan hoitoon. Myös vammaisilla perheenjäsenillä ja tilapäisillä kuljijoilla oli yhteisössä paikkansa. ”Ison talon” idea on toteutunut Äijälässä.” (Reuter, 2021.)

Äijälän Talon perusajatuksia ovat yhteisöllisyys, osallisuus sekä Green Care -menetelmien käytön tavoitteellinen tukeminen yksilön hyvinvointia edistävänä ja ylläpitävänä toimintana. Tässä opinnäytetyössä organisaation yhteyshenkilönä toimii Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja Anita Veiste.

Tässä opinnäytetyössä pyrimme Green Care -toiminnan taustalla olevan ekopsykologisen viitekehyksen kautta tuomaan esille Green Care -toiminnan psykologisia vaikutuksia haastatteluiden kautta saamiemme vastausten perusteella. Psykologisiin vaikutuksiin liittyvät ryhmässä toimimisessa avautumisen ja luottamuksen muodostuminen, jolloin yhteistyö helpottuu, ryhmäytyminen nopeutuu, kokemuksellisuus lisääntyy, emootiot aktivoituvat, ihmisen tiedostamattomat prosessit nousevat helpommin pintaan ja myönteinen minäkuva vahvistuu.

Kun ihminen kokee riittävyden tunteita, niin ihmisellä virittäytyvät myönteiset tulevaisuuden tavoitteet ja hänelle kehittyvät uudenlaisia

ongelmanratkaisukeinoja. Yksi psykologisen vaikuttavuuden ulottuvuus luon-
toympäristössä toimimisella voi olla myös osallisuuden kokemuksen vahvistu-
minen. (Salonen, 2005, s. 56-64, 2010, 52-58; Salovuori, T. 2014, s. 38-39,
80-81.)

4.1 Äijälän Talon Elo ry.

Äijälän Talon Elo ry. on Jyväskylän kaupungin ostopalvelusopimuksen mukai-
nen kuntouttavan työtoiminnan palveluntuottaja. Palvelukokonaisuuksia on
kaksi; Toimintakykyä vahvistava palvelukokonaisuus sekä osallisuutta tukeva
palvelukokonaisuus. Palveluntuottajana Äijälän Talo on dokumentointivas-
tuussa ja dokumentoinnin tulee aina pitää sisällään kirjallinen loppuyhteenveto
ja jatkosuunnitelma asiakkaalle sekä lähettävälle taholle. Loppuyhteenve-
dossa on esitettävä arvio tavoitteiden saavuttamisesta ja mahdollisesti siihen
vaikuttaneista tekijöistä. Arvioinneissa esiin nousseita asioita puretaan, ja nii-
den perusteella kuvataan todennettua muutosta asiakkaan tilanteessa.

Toimintakykyä vahvistavana palveluna tarjottavassa työtoiminnassa painottuu
pitkäjänteinen ja tavoitteellinen työtoiminta, joka parantaa asiakkaan vahvuuk-
sien ja osaamisen tunnistamista. Palvelukokonaisuuteen kuuluu, että asiakas
asettaa itselleen tavoitteita, sekä hakee ohjatusti keinoja tavoitteidensa saa-
vuttamiseen. Palvelun tavoitteena on valmentaa asiakasta niin, että asiak-
kaalla on edellytyksiä siirtyä työllistämistä edistäviin palveluihin.

Toimintakykyä vahvistavan palvelun tavoitteet

Palvelulla pyritään tukemaan asiakkaita saavuttamaan selkeää päivä- ja työ-
rytmiä. Kuntouttavan työtoiminnan ohessa asiakkaat saavat mahdollisuuksia
sosiaalisten verkostojen ja omien vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen. Äi-
jälän Talon Elo ry:n järjestämässä kuntouttavassa työtoiminnassa asiakkaalla
on mahdollisuus tutkia omia voimavarojaan ja suunnitella tulevaisuutta asetta-
malla selkeitä ja realistisia tavoitteita itselleen. Asiakkaita tuetaan tulevaa

työllistymistä ajatellen ja tavoitteisiin edetään suunnitelmallisesti. Kuntouttavassa työtoiminnassa asiakkailta on mahdollisuus vahvistaa myös omia digitaatioita.

Toimintakykyä vahvistavan palvelun jaksot ovat 3:n kuukauden pituisia. Asiakas voi osallistua työtoimintaan 2-4 päivää viikossa / 4 tuntia päivässä. Työtoiminta sisältää asiakkaan tilanteen ja tavoitteet huomioivaa jatkuvaa työvalmennusta ja palveluohjausta. Asiakkaan valmiuksia kehittää omaa toimintaansa ja edeten kohti tavoitteitaan tuetaan. Työtoiminnassa voidaan osa yksilövalmennuksesta toteuttaa ryhmätoimintana. Ryhmätoiminnan tavoitteena on tukea asiakkaan työ- ja toimintakykyä sekä kuntouttavan työtoiminnan yksilövalmennuksen prosessia. Ryhmätoiminnan kautta vahvistetaan asiakkaan sosiaalisia sekä tiimityötaitoja. Vertaistuen tarjoaminen on myös yhtenä työtoiminnan tavoitteista.

Osallisuutta tukeva palvelukokonaisuus

Palvelun tavoitteena on asiakkaan mahdollisimman itsenäinen selviytyminen ja arjen hallinta, arkielämän rytmittyminen sekä hyvinvoinnin tukeminen ja mielekäs toiminta. Palvelun tarkoituksena on vahvistaa osallisuuden kokemusta yhteiskunnassa oman toimintakykyisyyden mukaisesti. Työtoimintaa on 1-4 päivää/viikko, 4 tuntia päivässä. Toiminta voi olla yksilö- tai ryhmämuotoista. Palvelun sisältö sovitaan yksilöllisesti. Tavoitteet voivat täsmentyä jakson aikana. Ohjausta ja tukea annetaan tarvittaessa asiakkaan elämäntilanteen mukaisesti. Palvelukokonaisuus voi olla pitkäkestoista, asiakkaan tilanne huomioiden. Kuntouttavan työtoiminnan sopimus voidaan laatia kerralla 3-6 kuukauden pituiseksi. (Veiste, 2020.)

4.2 Green Care -toiminta Äijälän Talossa

Green Care -toiminnan ydinelementit ja ehdot määrittyvät siten, että toiminnan perustana on luontoympäristö, johon liittyy tavoitteellisuus, kokemuksellisuus ja osallisuuden tuntu. Tavoitteellisuus Green Care -toiminnassa tarkoittaa sitä,

että palveluntuottaja sitoutuu laatimaan ja toteuttamaan henkilökohtaisia tai ryhmäkohtaisia suunnitelmia ja sitä, että toiminta on pitkäjänteistä ja loogista suhteessa valittuihin tavoitteisiin. Palvelun käyttäjän ja hänen verkostonsa sitoutuminen ovat myös oleellinen osa hyvien tuloksien saavuttamiseksi. Osallisuus liittyy yhteisössä toimimiseen, jossa vastuuta ottamalla yksilö kiinnittyy yhteiskuntaan ja pystyy kokemaan osallisuutta. Osallisuuden kautta Green Care -ajatteluun sisältyy arvo aktiivisesta kansalaisuudesta. Jokaiselle ihmiselle on löydettävissä paikka ja tarve yhteiskunnassa. Green Care -toiminnan toteuttamisen tulee olla ammatillista, tavoitteellista ja vastuullista. Ammatillisuudella tarkoitetaan Green Care -toiminnan toteuttamisessa ammattialan lainsäädännön ja eettisten ohjeiden noudattamista ja palvelun tarjoajan riittävää ammatillista koulutusta tarjoamaansa palveluun ja käyttämiinsä menetelmiin. Ammatillisuus suhteutuu tarjottavaan palveluun, asiakasryhmän tarpeisiin ja odotuksiin, jolloin koulutus sinällään ei ole itseisarvo vaan toteutettavan palvelun vaativuus ja asiakasryhmä sekä palvelumuoto, jota tarjotaan (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi 2011, s.324-326.)

Toimialoja, joilla Green Carea käytetään Suomessa muun muassa terapia- ja kuntoutusmuotona, tai luonto- ja/tai eläinavusteisena toimintana, ovat esimerkiksi terapiapalvelut (hoidon tarjoaminen diagnosoidun ongelman ratkaisemiseen), kuntouttava työtoiminta (asiakkaan asteittainen kuntoutuminen esim. laitoshoidon jälkeen), ennaltaehkäisevä ja terveyttä tukeva toiminta (diagnoosia ei vielä ole, mutta hyvinvoinnin tai toimintakyvyn tukeminen koetaan tarpeelliseksi) ja kasvatuspalvelut (lasten päivähoito ja varhaiskasvatus, luontokoulut ja koulujen ja päiväkotien maatilayhteistyö).

Green Care -toiminnan tavoitteet ja intensiteetti muodostuu asiakkaiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti, ja siinä vaikuttavat toteuttajan tausta ja palvelumuoto, esimerkiksi terapia, luonto- ja tai eläinavusteinen jne. Toiminnan tavoitetason määrittelyyn vaikuttaa se, onko päämääränä parantava, kuntouttava, voimaannuttava ja vahvistava, ennaltaehkäisevä vai kasvattava toiminta. Toiminnan intensiteetti liittyy siihen, onko kysymys terapeuttisesta interventiosta, aktiivisesta ohjatusta toiminnasta, itsenäisesti harjoitettavasta toiminnasta vai omaehtoisesta luonnossa olemisesta ja liikkumisesta. Suomessa

Green Care -toimintaa toteutetaan monimuotoisesti sekä luontoavusteisena- että eläinavusteisen toimintana (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveennummi, 2011, s.324-326.)

Green Care on aktiivinen interventio, jonka tavoitteena on parantaa ja edistää terveyttä (fyysistä ja henkistä) ja hyvinvointia, eikä ainoastaan passiivinen luontokokemus. Green Care -toimintaa toteutetaan yleisesti tunnetuilla ja vaikiintuneilla menetelmillä, kuten ratsastusterapia, puutarhaterapia, terapeutti- nen puutarhanhoito, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, ekoterapia ja tunne- taitokasvatus. Tutkimusten perusteella puutarhaterapialla, eläinterapialla ja eläinavusteisella toiminnalla on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia ihmisten terveyteen ja sosiaaliseen kuntoutumiseen eri asiakas- ja käyttäjäryhmissä. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveennummi, 2011, s.324-326.)

4.3 Ekopsykologinen näkökulma

Ekopsykologisen näkökulman mukaisesti ihminen ja luonto ovat yhtä, joskin ekopsykologia on huolissaan ihmisen ja luonnon psyykkisestä irrallisuudesta. Ekopsykologinen ihmiskäsitys on arkkitehtuuriin ja holistiseen ihmiskäsitykseen perustuva, jossa perustana toimivat Rauhalan (1977, 1989) käsitykset ihmisen olemuksen kolmesta perusmuodosta: kehollisuudesta (olemassa- olona orgaanisena tapahtumisina), tajunnallisuutena (psyykkis-henkisiin ole- massaolon muotoina) ja situationaalisuudesta (suhteina todellisuuteen). Eko- psykologian näkökulmassa erityisesti situationaalisuus painottuu suhteena ympäristöön. Ekopsykologia pyrkii palauttamaan ihmisen ja luonnon psyyk- kisen yhteyden kokemuksen. Ekopsykologiassa on hyödynnetty myös C.G.Jungin kollektiivista alitajuntaa, jolla tarkoitetaan ekologista yhteyttä luon- toon ja maailmaan. Tähän käsitykseen liitetään empatian ja moraalin käsitteet, joihin luontoympäristön kokeminen vaikuttaa myönteisesti, ihmisen itsensä sitä tiedostamatta. Tässä ajattelusuuntauksessa myös peilisolujen olemassa- olo viittaa ihmisen luonnolliseen tarpeeseen olla yhteydessä toisiin, jolloin tunne-elämäämme vaikuttaisi se, miten ympärillä olevat yksilöt voivat. Alitajun- taan liittyy ekologinen alitajunta, jossa olemisen kokemus on alkuperäisen

luontosuhteen ja ekologisen alitajunnan tärkein elementti. Mahlerin (1975) teoria toimii myös pohjana ekopsykologisessa käytännössä, jossa tarvitsevyyden, riippuvuuden ja läheisyyden sekä toisaalta itsenäisyyden, autonomian ja erillisyyden elementit ovat ihmisen psyyken kehittymisen ja persoonallisuuden muodostumisen kannalta tärkeimpiä (Salonen 2005, s.58-64.)

Ekopsykologian yksi merkittävimmistä käyttöönottajista on Theodore Roszak, joka perusti ekopsykologian instituutin Kalifornian yliopistoon. Roszak (1995) määritteli ekopsykologian pääperiaatteet seuraavasti: Ihmisillä ekologinen alitajunta on mielenterveyden ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen peruselementti. Seuraaviin periaatteisiin sopii myös Cohenin holistinen metodi, jonka perusajatuksena on ihmisen toiminnan ja luonnon oman toimintatavan välisestä erosta, jolloin tärkeää olisi tukea ihmisten psykologista yhteyttä luontoon takaisin. Cohenilaisen ajattelun mukaan, jos luonnolla on mahdollisuus ja tilaa, niin se korjaa henkilökohtaiset, sosiaaliset ja ympäristön ongelmat omalla hoitavalla tavallaan.

Ekopsykologiseen ajatteluun liittyy vahvana myönteinen luontoriippuvuus, jolla tarkoitetaan ihmisen riippuvuutta ilmasta, mineraaleista, aurinkoenergiasta, vedestä ja ravinnosta. Ihmisen erkaantuminen tästä luonto riippuvuussuhteesta aiheuttaa monenlaisia fyysisiä ja psyykkisiä ongelmia. Ekopsykologisten menetelmien tärkein tehtävä on palauttaa ihmisten normaali luontosuhde muun muassa elvyttävän luontokokemuksen kautta. Elpymiseen liitetään neljä elementtiä, joita ovat lumoutuminen, arjesta irtautuminen, jatkuvuuden kokemus ja yhteensopivuuden kokemus. Tässä työssä ekopsykologisen viitekehysten kautta voimme haastattelujen perusteella tutkia Green Care toiminnan psykologisia vaikutuksia kuntouttavan työtoiminnan osallistujille. Psykologisiin vaikutuksiin liittyvät ryhmässä toimimisessa avautumisen ja luottamuksen muodostuminen, jolloin yhteistyö helpottuu, ryhmäytyminen nopeutuu, kokemuksellisuus lisääntyy, emootiot aktivoituvat ja ihmisen tiedostamattomat prosessit nousevat helpommin pintaan. Myönteinen minäkuva vahvistuu, kun ihminen kokee riittävyden tunteita, ja ihmisellä virittyvät myönteiset tulevaisuuden tavoitteet ja kehittyä uudenlaisia ongelmanratkaisukeinoja.

Yksi psykologinen vaikuttavuuden ulottuvuus luontoympäristössä toimimisella voi olla myös osallisuuden kokemuksen vahvistuminen. (Salonen, 2005, s. 56-64, 2010, 52-58; Salovuori, T. 2014, s.38-39, 80-81.)

4.4 Ohjaajuus

Ohjaajuuteen voidaan katsoa liittyvän osaamisen tasoja, joita ovat substanssiosaaminen, prosessiosaaminen ja vuorovaikutusosaaminen ja joissa tärkeimmäksi yhteiseksi tekijäksi nousee taito kohdata erilaisia ihmisiä ja yhteistyön tekeminen näiden ihmisten kanssa (Mönkkönen, 2018, s.22-36, 123-136.) Ohjaajuudessa kulminoituvat kohtaamisen taidot, jotka liittyvät erilaisuuteen, vaikeisiin ja vaativiin elämäntilanteisiin, ja joita ohjaajan tulee pystyä käsittelemään eettisesti ongelmien ratkaisua edistävällä tavalla yhdessä asiakkaan kanssa. Ohjaajuudessa viestinnän tulee olla selkeää, ymmärrettävää, riittäväällä tarkkuudella esitettyä, tehokasta, tarkoituksenmukaista ja dialogista.

Ohjaajuuden vuorovaikutuksellisiin taitoihin luetaan kommunikointi ja suhteiden rakentamisen taito, vuorovaikutustilanteiden rakentamisen taito, vastavuoroisuuden huomioimisen taito, eettinen ja moraalinen (vastuullinen) vuorovaikutus, vuorovaikutukseen tarvittavien välineiden käytön hallinta ja oppimisen taito.

Sosiodynaaminen ohjaajuus sisällyttää ohjaajan päätehtävät; mielekkään ja luotettavan kommunikaation aloittaminen yhdessä asiakkaan kanssa sekä asiakkaan ongelmiin liittyvään yhteiseen ymmärrykseen pyrkiminen. Mönkkösen (2018, s.90) mukaan sosiodynaaminen ohjaajuus sisältää käsitteen ihmisarvo, jonka mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus tulla nähdyksi juuri sellaisena kuin hän on ja jolloin asioista sekä ongelmista puhutaan niiden nimillä. Sosiodynaamiseen ohjaajuuteen liittyvät lisäksi asiakkaan oman vastuullisuuden ja hallinnan lisäämisen tukeminen, asiakkaan mielekkään sosiaalisen osallisuuden tukeminen, johon Mönkkösen (2018, s.54) mukaan liittyy minän kehittyminen sosiaalisesti suhteessa toisiin ihmisiin sekä asiakkaan auttaminen mielekkään tulevaisuuden rakentamisessa ja siihen suuntautumisessa.

Mielekkään tulevaisuuden rakentamisessa dialogisuus edesauttaa neuvottelusuhteen ja jaetun asiantuntijuuden rakentamisessa, joiden avulla asiakas voi jäsentää omia tulevaisuuden tavoitteitaan (Peavy, 1999, s.17).

Sosiodynaamisen ohjaajuuden viitekehukseen kuuluu konstruktivismi, joka sisällyttää itseensä eri oppialoja, kuten filosofiaa, psykologiaa, sosiologiaa, kirjallisuuden kritiikkiä, luonnontieteitä, psykoterapiaa, kasvatustiedettä ja tutkimusmetodeja. Konstruktivismi jaetaan radikaaliksi ja kriittiseksi konstruktivismiksi. Kriittisen konstruktivismin mukaisesti ihmisyyksilöt rakentavat yhdessä henkilökohtaiset ja sosiaaliset todellisuutensa vuorovaikutuksessa sosiaalisen ja fyysisen maailman kanssa. Yksilö tuottaa elämäänsä suhteessa itseensä, sosiaalisiin suhteisiin ja fyysiseen ympäristöön. Konstruktivistisessä viitekehyksessä ajatellaan, että ympäristö edesauttaa tai estää yksilön pyrkimyksiä tulla sellaiseksi kuin hän haluaa, mutta se ei määrää tai määrittele sitä, millainen yksilön kuuluisi olla, vaan ihmisellä on vapaa tahto, joka tukee sosiaalipsykologista ajattelua siitä, että vuorovaikutuksessa ihmiset ovat kyvykkäitä yksilöitä, jotka kykenevät refleksiiviseen ajatteluun monipuolisesti (Peavy, 1999, s.30-31; Mönkkönen, 2018, s.122-123).

Sosiodynaamisen ohjauksen konstruktivistisen malliin on Peavy (1999, s.42-47) luonut seitsemän periaatteen luettelon, joita tukee sosiaalipsykologinen sosiaalisen vuorovaikutuksen seitsemän elementtiä. Konstruktivismissa katsotaan että 1) objektiivisen todellisuuden lisäksi on olemassa muita todellisuuksia, jolloin yksilö ja/tai yhteisö ottaa vastuun kriteerien muodostamisella, joilla voidaan erotella hyvät todellisuudet huonoista. Tätä tukee ajatus yhtenevästä toiminnallisesta tavoitteesta. Toisena kriteerinä 2) konstruktivismissa ajatellaan ihmisten elävän vuorovaikutuksen, kommunikaation ja keskinäisten suhteiden kautta rakennetussa sosiaalisessa maailmassa. Tämä sosiaalinen maailma muun muassa; Yhteiskunta on rakennettu sen jäsenten luomista ja yhteisesti neuvottelemista normeista, arvoista, yhteisön odotuksista, kulttuurista, perinteistä, instituutioista, laeista, ja niin edelleen. Jotkut näistä sovitusta asioista kestävät vuosisatoja, esimerkiksi lait, mutta yleisemmin lyhyemmän aikaa.

Sosiaalipsykologisesti ajatellen tätä tukee ajatus jaetuista päämääristä ja sosiaalisesta toiminnasta. 3) Konstruktivismissa ajatellaan, että tärkeimpänä merkitysten rakentamisen välineenä toimii kieli. Tällä tarkoitetaan ihmisten elämäntarinoiden käyttämistä ongelmanratkaisun välineinä sekä ihmisten kuvaamien metaforien huomioiminen, joita he käyttävät kuvatessaan omaa elämäänsä ja itseään. 4) Ohjauksen keskipisteessä tulee olla ihmisten toiminta ja puheen tarkoitus, joilla ihminen ilmaisee itselleen merkityksellisiä asioita, tällöin voidaan puhua sosiaalisesta toiminnasta ja tarkkaavaisuudesta, joilla ohjaaja vastaa ohjattavan tuomiin vuorovaikutuksen aloitteisiin. 5) Minuus on ohjausprosessin keskeinen osa, jossa minuus muotoutuu kielen, muistin ja muistiinpanon kautta. Minuus sisältää eksistentiaalisen tahdon, johon kuuluvat oma vastuullisuus, luovuus ja vapaus sekä huolehtiminen itsestä ja muista. Minuus organisoituu eri äänten kautta, joita ovat työelämän ja oppimisen äänet, läheisyyden ja ihmissuhteiden äänet, ruumiiseen ja terveyteen liittyvät äänet sekä hengellisiin, maailmankatsomukseen, henkilökohtaiseen filosofiaan ja transsendentaaliseen uskomusjärjestelmään liittyvät äänet. 6) Konstruktivismiin mukaan ihminen on aina elämäntilanteessa tai sosiaalisessa tilanteessa tietyissä konteksteissa, jotka luovat omien asioiden puhumisen tietystä näkökulmasta käsin. 7) Konstruktivistinen ohjaus toimii aina jostakin kulttuurista käsin, jossa ohjaaja ja ohjattava ymmärtävät toistensa viestintää jaettujen ja yhteisesti ymmärrettyjen kulttuuristen tapojen ja ilmausten kautta. Jaetut merkitykset liittyvät läheisesti Lewinin (1948) elämänkenttä malliin. Elämänkentät toimivat ikään kuin kulttuurisena kompassina, joka ohjailee toimintaamme. Elämänkenttä rakentuu elämäkokemuksista sisältäen sosiaalisessa maailmassa toimimisen suhteet toisiin ja läheisyys, työ ja oppiminen, terveys ja ruumiillisuuteen liittyvät asiat ja hengellisyys sekä spirituaalisuus.

Ohjaajuuteen liittyvät dialogisuuden peruseriaatteen ovat vastavuoroisuus, pyrkimys yhteisen ymmärryksen rakentamiseen, jaettu asiantuntijuus ja neuvottelusuhde. Dialogissa parhaimmillaan osapuolilla on mahdollisuus oppia toisiltaan, muuttaa mielipiteitä ja asenteita. Dialogisuuden voidaan ajatella olevan avointa kommunikaatiota, jota harjoitellaan erialaisilla puhe- ja keskustelutekniikoilla. Dialogisuus suhteena pitää sisällään kahden tai useamman ihmisen vuorovaikutuksessa tapahtuvaa merkittävää tapahtumaa. Dialogisessa

suhteessa ihminen on aktiivinen ja tietoinen toimija, jolla on mahdollisuus muutokseen. Dialogisessa suhteessa asetetaan suhteeseen, jossa annetaan mahdollisuus uuden yhteisen ymmärryksen rakentumiseen. (Mönkkönen, 2018, s.107-121.)

Empatia kuuluu dialogiseen keskusteluun, jossa pyritään kuuntelemaan toisen sanomista jokaisen yksilön viitekehyksestä käsin. Ymmärrys syntyy niistä merkityksistä, joita kukin tuo mukanaan keskusteluun avoimena ja omat ennakkoluulot minimoiden. Asiakassuhteissa on hyvä muistaa, että siinä osapuolet tuovat vuorovaikutukseen oman henkilöhistoriansa, kokemuksensa, ja tilanteiden luomat edellytykset. Asiakastyössä voidaankin puhua riittävän yhteisymmärryksen saavuttamisesta, jossa löydetään tasavertainen suhde ja uusi näkökulma keskusteluun, joka on poispäin pelkästä asiakkaan ymmärtämisestä, sisältäen selkeää argumentointia kaikkine ristiriitaisuuksineen. Dialogissa arvokasta on yhteisen hämmästelyn hetket, jolloin kumpikaan osapuoli ei tiedä varmasti mihin keskustelun tulos johtaa, mutta uskaltaa silti avoimin mielin antaa keskustelun kehittyä eteenpäin. (Peavy, 1999, s.52; Mönkkönen, 2018, s.116.)

5 ICF - TOIMINTAKYVYN TOIMINTARAJOITTEIDEN JA TERVEYDEN KANSAINVÄLINEN LUOKITUS

ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health), on Maailman terveysjärjestön (WHO) toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus, jonka WHO julkaisi 2001. Suomeksi ICF käännettiin vuonna 2004. ICF ohjeistus ohjaa moniammatillista työnjakoa ja tarjoaa yhteistä kieltä asiakkaan kokonaisvaltaisen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden arvioinnissa. (Paltamaa, J, Anttila, H. 2015, s.15.) ICF:n mukaisesti tehdyssä kuntoutujan arvioinnissa perehdytään ja tunnistetaan kuntoutujan arjen tarpeita ja resursseja, pyritään selvittämään ja ymmärtämään ongelmien taustoja, tutkitaan ja tunnistetaan riskejä ennustavia tekijöitä, sekä pyritään

ymmärtämään asiakkaan omia tavoitteita huomioiden kuntoutujan yleinen elämäntilanne sekä toimintaympäristöt. (Anttila, H. & Paltamaa, J., 2015). ICF:n mukaan toimintakyky ja toimintarajoitteet sekä kontekstuaaliset tekijät ovat dynaamisessa vuorovaikutuksessa keskenään ja näitä osa-alueita tutkitaan terveyden ja yksilön ja ympäristön yhteisvaikutuksen näkökulmasta. ICF-luokituksessa käytetään käsitteitä toimintakyky, joka pitää sisällään ruumiin/kehon toiminnot, suoritukset sekä osallistumisen. Toinen yläkäsite on toimintarajoitteet, joita ovat ruumiin/kehon vajavuudet, suoritus- ja osallistumisrajoitteet. Ympäristötekijät ovat vuorovaikutteisesti mukana toimintakyvyn ja toimintarajoitteiden kanssa ja sitä kuvaavat fyysinen, sosiaalinen ja asenneympäristön edistävä tai rajoittava vaikutus. ICF-luokitus kuvaa ihmisten toimintakyvyn ja sen rajoitteiden näkökulmasta elämän eri tilanteita toimien viitekehyksenä tämän tiedon jäsentämiselle sekä yhdistämiselle. ICF-luokitus on jaettu kahteen osaan:

1) Toimintakyky ja toimintarajoitteet: Ruumis/keho osa-alue sisältää ruumiin/kehon toiminnot sekä rakenteet. Ruumiin/kehon toiminnot kuvaavat elinjärjestelmien fysiologisia toimintoja, näihin luetaan myös mielentoiminnot. Ruumiin rakenteet kuvaavat ruumiin anatomisia osia, kuten elimiä, raajoja ja näiden rakenneosia. Suoritukset ja osallistuminen kuvaavat eri osa-alueiden toimintakykyä sekä yksilön että yhteisön näkökulmasta. Toimintarajoitteet kuvaavat esimerkiksi ruumiin/kehon toimintojen tai ruumiin rakenteiden vajavuutta, suoritusrajoitetta tai osallistumisrajoitetta. Toimintakyky ja toimintarajoitteet osa-alueita tulkitaan konstruktoiden kautta, jotka saatetaan mitattavaan muotoon tarkenteiden avulla. Ruumiin/kehon toiminnot ja ruumiin rakenteita kuvaavia konstruktioita ovat fysiologisen toiminnon muutos ja anatomisen rakenteen muutos. Suorituksia ja osallistumista kuvaavat konstruktioita ovat suorituskyky ja suoritustaso. Suorituksella tarkoitetaan tehtävää tai tointa, joita yksilö toteuttaa. Osallistuminen tarkoittaa osallisuutta elämän eri tilanteisiin eri toimintaympäristöissä. Suoritusrajoitteella tarkoitetaan vaikeutta, joka yksilöllä esiintyy tehtävän tai toimen toteuttamisessa. Osallistumisrajoite näyttäytyy yksilön eri elämäntilanteissa esiintyvänä ongelmana suhteessa osallisuuteen (Paltamaa ja Perttinen 2015, s.16-18; Paltamaa ja Musikka-Siirtola, 2016, s.38-41.)

2) Kontekstuaaliset tekijät: Ympäristötekijöiden katsotaan vaikuttavan toimintakyvyn ja toimintarajoitteiden kaikkiin aihealueisiin. Luokitus etenee yksilön välittömistä ympäristötekijöistä yleisiin ympäristötekijöihin. Konstruktiot, jotka kuvaavat ympäristötekijöiden vaikutuksia ovat fyysinen, sosiaalinen, ja asenneympäristö joko edistävänä tai rajoittavana tekijänä suhteessa yksilöön.

ICF:än yhtenä taustateoriana toimii itsemääräämisen teoria (self-determine theory), jossa pääosassa on ihmisen motivaatio-orientaatio (ulkoinen - sisäinen motivaatio), sosiaalisen ympäristön vaikutteet sekä interpersoonallinen, yksilöiden välinen havainnointi, joka ohjaa toimintaa. Itsemääräämisen teorian (SDT) mukaan yksilön toiminnan taustalla vaikuttaa aina kolme universaalia psykologista tarvetta, joihin ihmiset sisäsyntyisesti pyrkivät ja joiden tyydyttäminen on motivaation heräämisen edellytys. Nämä tarpeet ovat kompetenssi, toisin sanoen tarve tuntea pätevyyttä suhteessa toimintaan. Autonomian tarve kuvaa yksilön tarvetta kokea, että yksilö ohjaa itse omaa toimintaansa ja valintojaan. Liittymisen tarve liittyy yksilön haluun olla yhteydessä muihin ihmisiin ja vastavuoroisten palkitsevien suhteiden muodostamiseen. Itsemääräämisen teoriassa ajatellaan toimintaan liittyvän sinnikkyuden, ponnistelun, toiminnan mielekkääksi kokemisen ja hyvinvoinnin olevan riippuvaista käyttäytymisen säätelyn autonomisuudesta ja motivaation sisäistymisestä. Motivaation sisäistymiseen vaikuttaa yksilön pystyvyyden tunne (self efficacy). Pystyvyyden tunne luo ihmiselle uskoa siihen, että hän kykenee selviytymään ja aktiivisesti toimimaan hänelle kuuluvien tehtävien ja toimintojen suhteen. Yksilön autonomian kokemusta voidaan tukea ja/tai lisätä ympäristötekijöillä, jolloin yksilölle mahdollistetaan merkityksellinen toiminta, huomioiden yksilön tunteet ja henkilökohtaiset näkemykset ja minimoiden suorituspainet. Sisäistä motivaatiota toimintaa kohtaan voidaan tukea yksilön sosiaalisella kontekstilla, jos se vastaa hänen psykologisiin perustarpeisiinsa, joita ovat pätevyys, autonomia ja liittyminen. Yksilöllä on tällöin mahdollisuus muodostaa integroitunut käsitys itsestään ja kehittää valmiuksiaan omaa käyttäytymistään sopeutuvaan ja itsenäiseen itsesäätelyyn.

Itsemääräämisen teorian rakenteessa on viisi kategoriaa (osateoriaa), joiden kautta vastataan kysymyksiin siitä mikä yksilön käyttäytymistä ja käyttäytymisen muutosta ohjaa, millainen motivaatio ohjaa parhaaseen lopputulokseen ja mitkä olosuhteet vahvistavat ja heikentävät motivaatiota. Osateoriat on nimetty 1) kognitiivisen arvioinnin teoriaksi (cognitive evaluation theory), joka sisältää sisäisen motivaation käsitteen 2) organismin integraation teoria (organismic integration theory), joka sisältää ulkoisen motivaation muotoihin sekä sen sisäistymiseen 3) kausaalisuusorientaatioteoria (causality orientations theory), joka avaa yksilön taipumuksia orientoitua ympäristöönsä ja toimintansa säätelyyn. 4) Psykologisten perustarpeiden teoria (basic psychological needs theory), jossa tutkitaan yksilöiden yhteisiin psykologisiin tarpeisiin ja niiden yhteydestä ihmisen hyvinvointiin. 5) Tavoitesisältöteoria (goal contents theory), jossa tutkitaan sisäisten ja ulkoisten tavoitteiden eroa ja yhteyttä motivaatioon ja hyvinvointiin. (Deci & Ryan, 2000, s.68-73; Hynynen & Hankonen, 2015, s.474,478; Härkäpää, Valkonen & Järvikoski, 2016, s.77-78.)

6 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TARKOITUS

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan koettu vaikuttavuus kuntoutujien elämänlaatuun, sekä tuottaa uutta tietoa Äijälän talon kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseksi. Tarkoituksena oli selvittää Äijälän Talon Green Care -toiminnan vaikutuksia asiakkaan elämänlaatuun ja arjenhallintaan.

TUTKIMUSKYSYMYKSET

1. Miten kuntoutujat kokevat Green Care -toiminnan Äijälän Talolla kuntouttavan työtoiminnan aikana?
2. Miten kuntoutujat kokevat osallisuuden kuntouttavan työtoiminnan aikana?
3. Miten kuntoutujat kokevat ryhmän vaikutukset arjenhallintaan ja elämän laatuun?

4. Miten kuntoutujat kuvaavat dialogisuuden toteutuvan ohjauksessa kuntouttavan työtoiminnan aikana?

Tutkittava aihe rajattiin opinnäytetyön tilaajan toiveiden mukaisesti. Tilaaja toivoi saavansa tietoa siitä, kuinka kuntouttavan työtoiminnan jakso on vaikuttanut työtoimintaan osallistuneiden elämänlaatuun ja arjen hallintaan, ja kuinka osallistujat kuvailevat ohjaajuutta ja puutarhatoiminnan mielekkyyttä itselleen. Opinnäytetyön tuloksien tukemana tilaaja kehittää omaa toimintaansa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisessä ja ohjaajuudessa.

7 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT JA AINEISTO

7.1 Aineistonkeruu

Opinnäytetyön aineisto kerättiin puolistrukturoidulla haastattelumenetelmällä. Haastateltavat olivat kuntouttavassa työtoiminnassa parhaillaan olevia ja äskettäin työtoimintajakson lopettaneita. Haastateltavia oli yhteensä yhdeksän. Kohderyhmänä oli kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat, tarkemmin emme lähteneet asiakasryhmää määrittelemään tilaajan sekä haastatteluun osallistuneiden toiveesta.

Haastattelu oli teemahaastattelu, joka tarkoittaa sitä, että tutkija määrittää keskeiset teemat, joita käsittelee haastattelussaan. (LIITE 3) Teemojen määrittelyssä hyödynnetään teorialähtöistä teemojen määrittelyä. Teemat edustavat teoreettisia pääkäsitteitä ja niiden alakäsitteitä ja alaluokkia. Teemahaastattelussa on hyvä ottaa huomioon tilanteet, joissa haastateltava tuo esiin jotain, joka ei mene teemojen mukaisesti. Tämän vuoksi haastattelu on puolistrukturoitu. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelija voi esittää lisäkysymyksiä haastateltavalle sen perusteella, mitä haastateltava tuo puheessaan esiin,

ja mitä haastateltava painottaa puheessaan. Haastattelulla pyritään keräämään aineistoa, jonka perusteella tutkittavista ilmiöistä voi tehdä luotettavia päätelmiä. (Eskola & Suoranta, 1998, s. 87; Hirsijärvi & Hurme, 2009. s.47-48.)

Haastattelun lisäksi osallistujat täyttivät THL:n Sokra-koordinaatiohankkeen kehittämän Osallisuusindikaattorin (Experiences of Social Inclusion Scale, ESIS) (LIITE 4) sekä Maailman terveysjärjestön (WHO) elämänlaatumittarin WHOQOL-BREFin. (LIITE 5) Osallisuusindikaattori sisältää kymmenen väittämää, joilla kartoitetaan merkityksellisyyden kokemusta, uskoa omiin toimintamahdollisuuksiin ja sosiaalista vuorovaikutusta. Tämän mittarin käyttäminen täydentää laadullista tutkimustamme, koska siihen liittyy pisteytys, joka oikein käytettynä tuottaa validia tietoa tutkittavasta aiheesta. (Thl, 2020.) WHOQOL-BREF- elämänlaatumittari on ICF- pohjainen ja se sisältää 26 kysymystä. Kysymysosoiot käsittelevät yleistä elämänlaatua, terveydentilaan liittyvää elämänlaatua ja neljää eri osa-aluetta fyysinen ja psyykkinen terveys, sosiaaliset suhteet ja ympäristö (mittarin painopiste on suorituksen ja osallistumisen mittaamisessa) (Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti, 2009: 46, s.196-207).

Noudatimme haastatteluaineiston siltauksessa ICF:ään THL:n ICF Research Branch, 2016 ”Terveystiedon ja siihen liittyvän tiedon siltaaminen ICF:ään” ohjetta, missä jaetaan aluksi haastatteluaineistoa havaittujen merkitysten mukaisesti siltausyksiköihin, ja sen jälkeen ICF-kuvauskohteeseen. Siltauksen periaatteiden mukaisesti prosessi toteutettiin siten, että aineistosta lähtevä tieto vietiin teemoihin, joissa havaittiin muutoksia merkityksissä. Siltausyksikköön pilkottiin teematekstejä sanoihin, joiden avulla löysimme yhteyden ICF-kuvauskohteeseen. Tässä vaiheessa täydensimme vastauksia kahden muun mittarin vastauksilla, jos ne tukivat teemaa. Viimeisenä haimme sopivan kuvauskohteen eli osa-alueen, johon teemat sijoittuvat (pääluokka sekä mahdollinen koodi.) Tulosten analyysissä keskityimme oman opinnäytetyömme kannalta olennaisiin osa-alueisiin; ympäristöön, sosiaalisiin suhteisiin, elämänlaatuun ja psyykkisen terveyden kokemuksiin, joista pyrimme löytämään osallisuuden kokemukset. Edellisten lisäksi haastattelun tavoitteena oli selvittää ohjaajuuteen liittyvät kokemukset, ryhmän merkityksiä yksilön elämänlaadulle ja

osallisuuden kokemukselle sekä Green Care -toiminnan vaikuttavuutta suhteessa edellisiin osa-alueisiin. (ICF Research branch, 2016.)

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruu menetelmiä, joita voidaan yhdistellä tai käyttää erikseen, ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista koottu tieto. Aineistonkeruun menetelmien valintaan vaikuttavat tutkittava ongelma ja tutkimusresurssit. Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin kyselyä ja haastattelua menetelminä. Kysely liittyy Osallisuusindikaattoriin sekä WHOQOL-BREF-elämänlaatumittariin, jotka haastateltavat täyttivät haastattelun aluksi. Puolistrukturoitu haastattelu, jossa kysymykset ovat ennalta suunniteltuja, tehtiin kasvokkaisena haastatteluna, jolloin kysymykset voitiin esittää halutussa järjestyksessä ja kysymyksiä voidaan täydentää haastateltavan puheen tuottamien sisältöjen mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.83-93).

7.2 Aineiston analyysimenetelmät

Kyselylomakkeiden (Osallisuusindikaattori sekä WHOQOL-BREF) tulokset analysoitiin ensin mittareiden omilla tulosten tulkintatavoilla, jonka jälkeen WHOQOL-BREF-mittarin ulottuvuudet sijoitettiin ICF:n ulottuvuuksiin, joita teemoittelun kautta nousi esiin. Osallisuusindikaattori sijoitettiin ICF:n ”suoritus ja osallistuminen” kategoriaan. Näiden vaiheiden jälkeen tuloksia analysoitiin opinnäytetyön taustateorioiden valossa. Aineistosta nostettiin esille tutkimusongelmaa valaisevia teemoja, jolloin voitiin vertailla teemojen esiintymistä aineistossa. Tärkeää oli huomata myös sellaisten asioiden esiintyminen, jotka eivät suoraan liity tutkimuskysymyksiin, mutta esiintyvät säännönmukaisesti. Teemoittelu vaatii teorian ja empirian vuoropuhelua, jolloin ne tukevat toinen toistaan ja antavat tekstille hyvän tieteellisen pohjan. Teemoittelu aineiston analysointitapana toimii hyvin käytännöllisten ongelmien ratkaisemisessa, ja sopii hyvin tähän opinnäytetyöhön. (Eskola & Suoranta, s. 175-176. 1998.)

7.3 ICF-siltaaminen

Kun arviointimenetelmien tuloksia, kliinisiä arviointeja, interventioiden tai laadullisten aineistoja kuvaamista suoritetaan ICF:n avulla, sitä kutsutaan siltaamiseksi. Siltaamisessa on kolme päävaihetta: 1) Mikä ICF-osa-alue on kyseessä? 2) Mikä pääluokka valitusta osa-alueesta on tarkoituksenmukaisin? 3) Mikä aihealue tai kuvauskohde valitusta pääluokasta on tarkin? (Paltamaa & Musikka-Siirtola, 2016, s. 43). Siltaamisessa käytettiin ICF:n ohjeistusta laadullisen tiedon siltaamiseen, lähtökohtana poimia haastatteluaineistosta muutosta merkitseviä ilmaisuja, joista pilkotaan avainsanat. Avainsanojen perusteella arvioidaan kohdetta kuvaava koodi. (THL, ICF Research Branch, 2016).

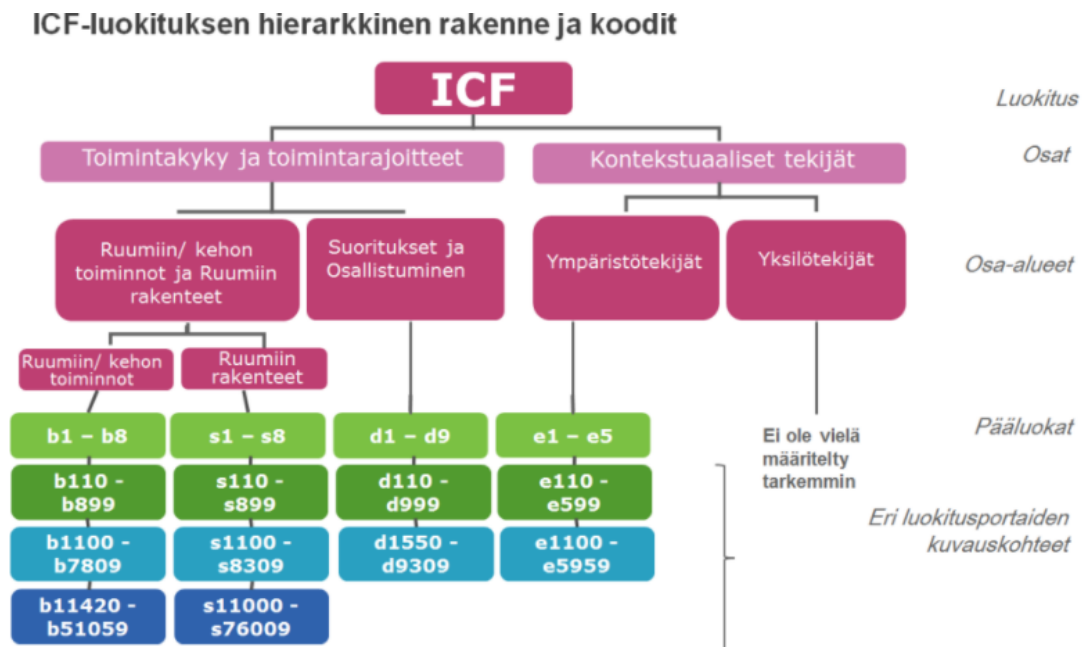
Siltauksen periaatteiden mukaisesti prosessi toteutettiin siten, että aineistosta lähtevä tieto vietiin teemoihin, joissa havaittiin muutoksia merkityksissä. Siltausyksikköön pilkottiin teematekstejä sanoihin, joiden avulla löysimme yhteyden ICF-kuvauskohteeseen. Tässä vaiheessa täydensimme vastauksia kahden muun mittarin vastauksilla, jos ne tukivat teemaa. Viimeisenä haimme sopivan kuvauskohteen eli osa-alueen, johon teemat sijoittuvat (pääluokka sekä mahdollinen koodi.)

Tulosten analyysissä keskityimme oman opinnäytetyömme kannalta olennaisiin osa-alueisiin; ympäristöön, sosiaalisiin suhteisiin, elämänlaatuun ja psyykkisen terveyden kokemuksiin, joista pyrimme löytämään osallisuuden kokemukset (ICF Research branch, 2016.) Edellisten lisäksi haastattelun tavoitteena oli selvittää ohjaajuuteen liittyvät kokemukset, ryhmän merkityksiä yksilön elämänlaadulle ja osallisuuden kokemukselle sekä Green Care -toiminnan vaikuttavuutta suhteessa edellisiin osa-alueisiin.

ICF-luokitus kuvataan kahdessa osassa, jossa osa 1. kuvaa toimintakykyä ja toimintarajoitteita. Toimintakyky ja toimintarajoitteet sisältävät ruumiin/kehon toiminnot (b) ja rakenteet (s) sekä suoritukset ja osallistuminen (d). Kehon toiminnot ja rakenteet muodostuvat kahdeksasta pääluokasta, jotka sisältävät elinjärjestelmien fysiologisia ja psykologisia toimintoja tai kehon/ruumiin anatomisia osia. Kehon toiminnot sisältävät kahdeksan pääluokkaa, joista tässä

opinnäytetyön osalta nousi esiin mielen toiminnat. Kehon rakenteet sisältävät kahdeksan pääluokkaa, jotka eivät nousseet tässä opinnäytetyössä nousseet haastattelujen perusteella esiin. Suoritukset ja osallistuminen (d) sisältävät yhdeksän pääluokkaa, jotka ovat oppiminen ja tiedon soveltaminen, yleisluontoiset tehtävät ja vaatteet, kommunikointi, liikkumien, itsestä huolehtiminen, koti-elämä, henkilöiden välinen vuorovaikutus ja ihmissuhteet, keskeiset elämän-alueet sekä yhteisöllinen, sosiaalinen ja kansalaiselämä.

Toinen ICF-osa kuvaa kontekstuaalisia tekijöitä, joita ovat ympäristötekijät (e) sekä yksilötekijät. Ympäristötekijät sisältävät yksilön fyysisen, sosiaalisen sekä asenneympäristön. Ympäristötekijöiden (e) viisi pääluokkaa ovat tuotteet ja teknologiat, luonnonmukainen ympäristö ja ihmisen tekemät ympäristömuutokset, tuki ja keskinäiset suhteet, asenteet, palvelut, hallinto ja politiikat. Yksilötekijöihin liitetään ikä, sukupuoli, elämäntyyli, tavat, koulutus ja ammattitaito. ICF ei luokittele yksilötekijöitä, koska niihin liittyy sosiaalisista ja kulttuurisista tekijöistä johtuvaa laajaa vaihtelua (THL, 2021b.)

Kuvio 1. Icf luokituksen hierarkkinen rakenne ja koodit. (Thl,2021b.)

ICF-luokituksessa toimintakyvyn eri kuvauskohteelle on oma koodinsa, johon kuuluu kirjaintunnus (b, s, d tai e), yksi -neliportainen numerotunnus sekä

tarkenteita. Koodi kuvaa kohdettaan vasta kun siihen on liitetty vähintään yksi tarkenne. Tarkenne liitetään koodiin erottimella, joka on piste. Ympäristötekijöiden kohdalla tarkenteen erotteenä käytetään plus (+) merkkiä. ICF-koodin muodostus on ICF-koodi = Etuliite + Numerokoodi + ICF Tarkenne.

Taulukko 1. Suoritukset ja osallistuminen (d) sekä ruumiin/kehon toiminnot (b) tarkenteet. (THL, 2021b.)

0 = Ei ongelmaa	(ei lainkaan, ei havaittavissa, olematon)	0–4 %
1 = Lievä ongelma	(vähäinen, matala...)	5–24 %
2 = Kohtalainen ongelma	(keskimääräinen, melko...)	25–49 %
3 = vaikea ongelma	(korkea, erittäin suuri...)	50–95 %
4 = Ehdoton ongelma	(suurin mahdollinen, täysin...)	96–100 %

Tässä tutkimuksessa vastausten analysoinnin teemojen siltaamisen kautta esiin nousivat pääluokka Ruumiin/kehon toiminnoista (b) b1 Mielentoiminnot, joka sisältää aivotoiminnot, sekä kokonaisvaltaiset mielen toiminnot; tietoisuus, henkinen energia ja vieti, että erityiset mielen toiminnot; muisti, kieli ja laskutoimitukset.

Suoritukset ja osallistuminen osiosta nousivat esiin d2 Yleisluonteiset tehtävät ja vaateet. Yleisluonteisiin tehtäviin ja vaateisiin sisältyy yleisiä näkökohtia yksittäisten tai useiden tehtävien tekemiseen, päivittäisten rutiinien järjestämiseen sekä stressin käsittelemiseen. Pääluokan kuvauskohteita voidaan käyttää tehtävien ja toimien toteuttamiseen liittyvien erityispiirteiden tunnistamiseen erilaisissa olosuhteissa. Toinen suoritukset ja osallistumisen pääluokkaan siltaamisen kautta noussut luokka oli d4 Liikkuminen, jossa arvioinnin kohteena on liikkuminen, kehon asento tai sijaintia muutettaessa tai siirryttäessä paikasta toiseen, kannettaessa, liikuttaessa tai käsiteltäessä esineitä, käveltäessä, juostessa, kivettäessä tai käytettäessä erilaisia kulkuneuvoja. Kolmas suoritukset ja osallistumisen pääluokasta siltauksen kautta noussut luokka on d7 Henkilöiden välinen vuorovaikutus ja ihmissuhteet. Tässä luokassa arvioidaan henkilöiden välisiä, asiayhteyden ja sosiaaliseen tilanteeseen sopivia perustavia ja monimutkaisia vuorovaikutussuhteita ja niiden edellyttämiä toimia ja toimia ja tehtäviä (toisilleen vieraat henkilöt, ystävät, sukulaiset, perheenjäsenet ja parisuhteessa olevat henkilöt). Neljäs suoritukset ja

osallistuminen pääluokasta siltaamisen kautta noussut luokka on d8 Keskeiset elämänalueet, jossa arvioidaan tehtäviä ja toimia, joita tarvitaan osallistuttaessa opetukseen ja koulutukseen, työhön ja työllistymiseen sekä taloudelliseen toimintaan.

Pääluokka e, Ympäristötekijät, josta esiin nousivat seuraavat pääluokat: e2 Luonnonmukainen ympäristö ja ihmisen tekemät ympäristömuutokset. Tässä pääluokassa arvioidaan luonnonmukaisen tai fysikaalisen ympäristön elollisia ja elottomia tekijöitä sekä ihmisen muovaamia rakenteita samoin kuin tässä ympäristössä elävän väestön ominaispiirteitä. Tässä opinnäytetyössä toimintakykyä tai suoritusvajetta kuvaavia tarkenteita ei käytetä, koska tarkoituksena on kuvata yleisellä tasolla yksilöiden kokemuksia tutkimuksen kannalta esitettyjen kysymysten perusteella.

Taulukko 2. Ympäristötekijät (e) tarkenteet. (THL,2021b.)

0 = Ei rajoittavaa tekijää	0–4 %	+0 = ei edistävää tekijää
1= Lievästi rajoittava tekijä	5–24 %	+1 = Lievästi edistävä tekijä
2 = Kohtalaisesti rajoittava tekijä	25–49 %	+2 = Merkittävästi edistävä tekijä
3 = Merkittävästi rajoittava tekijä	50–95 %	+3 = merkittävästi edistävä tekijä
4 = Ehdottomasti rajoittava tekijä	96–100 %	+4 = Ehdottomasti edistävä tekijä

Toinen ympäristötekijöistä siltaamisen kautta noussut pääluokka on: e3 Tuki ja keskinäiset suhteet, joka sisältää ihmisiä ja eläimiä, jotka tarjoavat käytännössä toteutuvaa fyysistä tai emotionaalista tukea, hoivaa, suojelua, avustamista ja yhteyksiä muille henkilöille heidän kotonaan, työpaikalla, koulussa, leikkien lomassa tai päivittäisen elämän muissa toimissa. Tämä pääluokka ei käsittele tukea antavan henkilön tai tukea antavien ihmisten asenteita. Ympäristötekijät, jota kuvataan ei ole ihminen tai eläin, vaan kuvattavana on ihmisen tai eläimen tarjoaman fyysisen tai emotionaalisen tuen määrä.

Kolmas ympäristötekijöiden pääluokasta siltaamisen kautta noussut pääluokka on e4 Asenteet: Tässä pääluokassa käsitellään asenteita, jotka ovat havaittavissa olevien tapojen, tottumusten, ideologioiden, arvojen, normien, tosiuskomusten ja uskonnollisen vakaumuksen seurauksia. Asenteet

vaikuttavat ihmisen käyttäytymiseen ja sosiaaliseen elämään kaikilla tasoilla, henkilö- ja yhteiskuntasuhteista poliittisiin, taloudellisiin ja juridisiin rakenteisiin. Esimerkiksi yksilölliset tai yhteisölliset asenteet, jotka liittyvät henkilön luottavuuteen ja arvoon ihmisenä saattavat synnyttää positiivisia, kyseistä henkilöä kunnioittavia käytäntöjä tai negatiivisia syrjiviä käytäntöjä, (kuten henkilön leimaaminen, stereotypitys, ja marginalisointi tai laiminlyönti). Asenteet, joita ICF:ssä luokitellaan ovat niiden henkilöiden omia asenteita, jotka arvioivat kuvattavan henkilön tilannetta, ei kuvattavan henkilön omia asenteita. Henkilökohtaisten asenteiden luokittelu noudattaa luokittelutapaa, joka luokittelee ihmissuhteet - Pääluokassa e3 (Tuki ja keskinäiset suhteet) Asenteita ei koodata erillään arvoista ja uskomuksista, koska niiden oletetaan olevan tekijöitä, jotka ovat asenteiden taustalla ja synnyttävät ne” (Thl, 2021c.)

7.4 WHOQOL-BREF

Toinen mittari WHOQOL-BREF kyselylomakkeen lyhyt versio (26 kysymystä) on itsessään ICF-pohjainen, joka tarkoittaa sitä, että kysymyksissä on huomioitu kunkin kysymyksen kuvaama ICF-luokka. Tämä mittari on käyttökelpoinen kaikille väestöryhmille lukuun ottamatta tiettyjä muistisairauksia. WHOQOL-BREF mittarin tarkoituksena on mitata yksilön elämänlaatua oman kulttuurinsa ja arvojärjestelmänsä kontekstissa huomioiden yksilön tavoitteita, arvoja ja huolia. Käyttämässämme WHOQOL-BREF mittarissa on 26 kysymystä, joista yksi kysymys mittaa yleistä terveydentilaa, yksi kysymys mittaa yleistä elämänlaatua ja loput 24 kysymystä on jaettu neljään ulottuvuuteen. Ulottuvuuksia ovat sosiaalisen, fyysisen, psyykkisen ja ympäristö ulottuvuus, jossa huomioidaan terveys myös viitekehysten ulkopuolelta. Kysymysten muistijaksoksi on suositeltu käytettäväksi kahta viimeistä viikkoa. WHOQOL-BREF mittarin vastausvaihtoehdot näkyvät Likert-asteikolla 1-5. Pisteytyksiä ei lasketa niistä lomakkeista, joissa vastauksia puuttuu yli 20 %. Pisteidenlasku tapahtuu kahdessa vaiheessa, ensin lasketaan kunkin ulottuvuuden pisteet yhteen, joista saadut raakapisteen muutetaan asteikolle 0-100. Suurempi pistemäärä kuvaa parempaa elämänlaatua. (Thl,2021d.)

Elämänlaatumittarin viitearvot suomalaisilla miehillä ja naisilla löytyvät kokonaisuudessaan liitteestä. (LIITE 6) Tämän opinnäytetyön kannalta viitearvot sisältyvät ikävuosien 25-44 välille, joissa miehillä fyysinen ulottuvuus viitearvo on 83, psyykinen 77, sosiaalinen 79, ympäristö 77. Naisilla vastaavat viitearvot 25-44 ikäluokassa ovat fyysinen 80, psyykinen 76, sosiaalinen 82, ympäristö 76.

WHOQOL-BREF elämänlaatumittarin tulosten perusteella Äijälän Elo ry:n kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien henkilöiden koettuun elämänlaatuun vaikuttavat koettu terveydentila, sekä psyykinen että fyysinen, sosiaalisen vuorovaikutuksen laatu, sekä yksinäisyyden kokemukset. Näissä ulottuvuuksissa ikäryhmien viitearvoja saavutettiin fyysisellä ulottuvuudella kahdessa tapauksessa. Psyykkisen ulottuvuuden viitearvoja saavutettiin nollassa tapauksessa ja sosiaalisella ulottuvuudella viitearvoja ei saavutettu yhdessäkään tapauksessa. Ympäristöulottuvuuden kannalta vaikuttaviksi tekijöiksi nousivat ammattihenkilöiltä saatu tuki, luonnonmukaisen sekä oman asuinympäristön viihtyvyyden ja itselle sopivuuden merkitykset. Tulosten perusteella yleiset ikäkausittaiset viitearvot ympäristöulottuvuudella saavutettiin.

Kyselylomakkeiden (WHOQOL-BREF sekä Osallisuusindikaattori) tulokset laskettiin ja kirjattiin taulukkoon, johon lisättiin tuloksia vastaavat ICF-kategoriat. Näin saatiin luotua yleinen asetelma siitä, mihin ICF-pääluokka-alueeseen haastattelun tulokset asettuvat suhteessa kyselylomakkeiden painopistealueisiin. (LIITE 7)

7.5 Osallisuusindikaattori

Sokran Osallisuusindikaattorin tulkittiin kuvaavan ICF-luokituksen d) Suoritus ja osallistuminen -luokkaa. Osallisuusindikaattorin perustana on kolme ulottuvuutta, jotka edistävät tai estävät osallisuuden kokemuksia;

Työ, valmistaminen ja toiminta. Indikaattorin toiminta ulottuvuus sisältää osan kulttuurisista tavoista, poliittisista kamppailuista, instituutioiden käytännöistä ja

lakien toimeenpanoista. (Leemann, L., Isola, A-M., Kukkonen, M., Puromäki, H., Valtari, Salla., Keto-Tokoi, Anna, 2018).

Osallisuusindikaattori koostuu kymmenestä kysymyksestä, joilla voidaan tutkia ihmisen merkityksellisyyden kokemuksia, jotka kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja toimivat taustavaikuttajina yksilön kokemaan hyvinvointiin. Merkityksellisyyteen liittyy vahvasti yhteenkuuluvuuden tunteiden tunteminen, tulevaisuuden tavoitteiden luominen ja niihin uskomisen sekä oman toiminnan merkityksellisyys itselle ja muille. Perusajatuksena siinä on, että ihminen on aktiivinen oman elämänsä toimija, jolla on myös mahdollisuus vaikuttaa omiin ja yhteisön yhteisiin asioihin. Aktiiviseen toimijuuteen ja osallisuuden kokemukseen liittyy läheisesti luottamus omien mahdollisuuksiensa olemassaoloon omassa elinympäristössään.

Osallisuusindikaattorin tuloksiin voivat aiemman tutkimuksen mukaan vaikuttaa koettu terveydentila (jos terveydentila on koettu heikoksi, niin se heikentää tulosta), toimeentulon riittävyys, (mitä paremmin tuloilla katetaan tarpeelliset menot sen parempi osallisuuden kokemus) työttömyyden kesto (pitkittänyt työttömyys heikentää osallisuuden kokemusta), yksinäisyyden kokemukset (yksinäisyyden kokemukset heikentävät osallisuuden kokemusta), tulevaisuuteen uskomisen (vahva osallisuuden kokemus lisää tulevaisuuden tavoitteiden määrittelyä) ja koettu psyykinen kuormittuneisuus (psyykinen kuormittuneisuus heikentää osallisuuden kokemusta). (Leemann et al., 2018).

Osallisuusindikaattorin pisteytys lasketaan väittämien pisteistä, joissa raakasummapistemäärä sijoittuu 10-50 välille. (Liite 4) Raakasummapistemäärästä vähennetään 10, jolloin jäljellä on 0-40 pistettä. Tästä saatu summa kerrotaan 2,5:llä, jolloin lopputulos summapistemäärä on 0-100 väliltä. Jos kyselylomakkeessa on tyhjä kohta, niin suositus on, ettei näistä lomakkeista lasketa kokonaispistemäärää ollenkaan. Tässä opinnäytetyön kyselyssä kaikki osallisuusindikaattorilomakkeet olivat täysin täytettyjä. Mitä suurempi pistemäärä sitä suurempi osallisuuden kokemus kyselyyn vastanneella on (Leemann, 2021.)

Siltauksessa vastauksissa nousivat esille; B152 Tunne-elämän toiminnot, B140 Tarkkaavuustoiminnot, B1301 Motivaatio sekä B1300 Henkisen energian taso. Suhteutettuna osallisuusindikaattorista saatuihin tuloksiin, tämän psyykkisen ulottuvuuden perusteella tulosta voidaan tulkita siten, että Äijälän Talon Green Care-avusteinen kuntouttava työtoiminta on ylläpitänyt turvallisuuden tunteita ja hyväksyntää tarjoavan toimintaympäristön, jossa ihmisille on mahdollistunut oman aktiivisen toimijuuden toteutuminen.

7.6 Tutkimusluvut ja tutkittavien informointi

Tutkimuslupa haettiin kohdeorganisaation tutkimuslupamenettelyn mukaisesti ennen haastattelututkimuksen aloittamista. Selvitimme työn tilaajalta, millaista tutkimuslupaa oma opinnäytetyö edellyttää. Tutkimuslupamenettely toteutettiin Satakunnan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ja raportointiohjeiden mukaisesti. Tutkimuslupa kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden haastatteluun haettiin Jyväskylän kaupungin työllisyyspalveluiden palvelupäälliköltä (P. Pöntinen). (LIITE 1) Palvelupäällikkö ohjaa lupahakemuksen työllisyyspalveluiden hallinto-organisaatiossa heidän prosessinsa mukaisesti.

Informoimme tutkittavia sekä kirjallisesti, että suullisesti. (LIITE 2) Tutkittaville voi kertoa suullisesti tietosuojaratkaisuihin, luottamuksellisten tietojen suojaamisesta ulkopuolisille, edellyttäen että konkreettinen suunnitelma suojaamisesta ja tietosuojaratkaisuihin on olemassa. Informoinnin yhteydessä kerrotaan tutkittaville tutkimuksen tavoite, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus, aineistonkeruutapa, tutkimukseen osallistumisen arvioitu aika, aineiston käyttötarkoitus, käsittely ja säilyttäminen. (Kuula, 2006, s.121.)

7.7 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Aineiston keruussa tutkimuksen tekeminen ja eettiset näkökulmat muodostavat tieteen etiikan, jota tutkimuksessa tulee noudattaa sekä sisällöllisessä että laadullisessa mielessä. Opinnäytetyöntekijöinä sitouduimme hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen, johon kuuluu rehellisyys, huolellisuus, ja tarkkuus

tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä. Opinnäytetyössä sovelsimme tieteellisen tutkimuksen mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä noudatimme tulosten julkaisussa avoimuutta.

Opinnäytetyössä huomioitiin muiden tutkijoiden töiden hyödyntäminen asianmukaisella tavalla muun muassa asianmukaisin lähdemerkinnöin. Opinnäytetyön tekijöinä huomioimme sen suunnittelun, toteutuksen ja raportoinnin riittävän yksityiskohtaisuuden ja tieteelliselle tiedolle tarkoitettujen edellytysten mukaisesti. Opinnäytetyöntekijöinä huomioimme, että tutkimuslupa pyydettiin asianmukaisesti oppilaitokselta, tutkittavilta ja opinnäytetyön tilaajalta. Opinnäytetyön haastatteluun osallistuminen oli jokaiselle vapaaehtoista ja heitä informoitiin etukäteen siitä, mistä tutkimuksessa on kysymys, ketkä sitä tekevät, miksi tutkimus tehdään, miten aineisto kerätään, säilytetään, hyödynnetään ja tuhoetaan. (Eskola & Suoranta, 1998. 52-57; Tuomi & Sarajärvi, 2018. s. 148-153.)

Opinnäytetyössämme tutkimustyötä teki kaksi henkilöä, mikä lisää tutkimuksemme luotettavuutta, tällöin yksittäinen tutkija ei voi sitoutua ainoastaan yhteen näkökulmaan (Tuomi & Sarajärvi, 2012, s.142).

8 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

1.Miten kuntoutujat kokevat Green Care -toiminnan Äijälän Talolla kuntouttavan työtoiminnan aikana?

Siltauksen perusteella Äijälän Talon Green Care-avusteinen toiminta vaikuttaa: d) suorituksien ja osallistumisen kokemuksiin, jotka liitettiin WHOQOL-BREF-kyselyn sosiaaliseen ulottuvuuteen.

Tässä opinnäytetyössä myös Sokra osallisuusindikaattori sisällytettiin osaksi d) suoritukset ja osallistuminen sekä sosiaalinen ulottuvuus kategoriaan. Merkitykselliseksi nousivat haastattelujen vastauksien tuottama tulos Äijälän Talon Green Care-avusteisen toiminnan vaikutuksesta yksilön kokonaisvaltaiseen kokemukseen itsestään oman elämänsä aktiivisena toimijana, pätevyyden tunteminen suhteessa toimintaan, yksilön omaan toimintaan liittyvät valintojen ja päätöksenteko, yhteys ja liittyminen muihin. Osallistuminen tähän kuntouttavaan työtoimintaan oli vastaajille merkityksellisyyden kokemusta tuovaa toimintaa, jossa pystyi tuntemaan yhteenkuuluvuuden tunteita toisiin osallistujiin nähden.

Haastatteluiden vastausten analysoinnin perusteella Äijälän Talon kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden mielestä Green Care-avusteinen toiminta oli heille tuttua; Samalla puutarhalla tehtävät työt koettiin fyysisesti haastavina ja kuntoa kohottavina. Puutarhatyöhön osallistumisesta koettiin saatavan voimavaroja muuhun arkeen. Ekopsykologiseen Green Care taustateoriaan suhteuttaen asiakkaat toivat haastatteluissa esiin elpymisen kokemuksia, joista voidaan eritellä lumoutumisen, arjesta irtautumisen ja yhteensopivuuden kokemuksia. Äijälän Talon Green Care-avusteinen toiminta on osallistujille henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin ylläpitoa vahvistava tekijä sekä sosiaalisen kanssakäymisen ja osallisuuden toteuttamisen paikka, jota luontoläheisyys itsessään vahvistaa.

Vastauksia suhteuttaessa WHOQOL-BREF:in sosiaalisen ulottuvuuden vastauksiin sekä Sokran Osallisuusindikaattorin tuloksiin, niin vaihtelua vaikutusten kokemiseen nousi esiin. Näitä vaikutuksia voidaan osin tulkita iän, koetun fyysisen- ja psyykkisen terveydentilan, työttömyyden keston sekä yleisen elämäntilanteen seikoilla muun muassa eläkeiän lähestymisellä. Kokonaisarvioiksi yhteisarvioinnin jälkeen jää tulkinta, jossa osa asiakkaista on tyytymätön Äijälän Elo ry:n tarjoaman kuntouttavan työtoiminnan joihinkin olosuhteisiin, joihin ei omalla toiminnallaan pysty suoranaisesti vaikuttamaan. Oma koettu fyysinen- ja/tai psyykinen terveydentila heikentää kokemuksen laatua, jos siihen liittyy pelko omasta pärjäämisestä ruumiillisessa työssä ja/tai näköalattomuus tulevaisuuden suhteen. Mittarin tuloksen eriäviä vaikutuksia voidaan

myös sosiaalisen ulottuvuuden näkökulmasta tulkita siten, että osalle osallistujista yhteisölliseen toimintaan osallistuminen ilman tarkempaa struktuuria ja ohjausta voi olla haaste; yksilö voi kokea tarvetta selkeämpään työnohjaukseen, aikataulutukseen, työtehtävien opastamiseen, omien vahvuuksien näkyväksi tekemiseen ja omien osaamisalueiden hyödyntämiseen.

Toinen painotusalue oli: b) Ruumiin/kehon toiminnot, jotka liitettiin WHOQOL-BREF-kyselyn psyykkisen ulottuvuuden vastauksiin. Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan ryhmässä toteutuva yksilön aktiivinen toimijuus voi vapauttaa sekä yksilön että ryhmän voimavaroja. Sosiaalisen kuntoutuksen perusideologia sopii Äijälän Talossa toteutettavaan Green Care-avusteiseen toimintaan, jonka tarkoituksena on toteuttaa aktiivista interventiota ja tavoitteellisesti parantaa ja edistää terveyttä ja hyvinvointia luontomenetelmien avulla.

Äijälän Talon kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen voi olla myös sosiaalisen kuntoutuksen nimikkeellä tarjottua palvelua. Äijälän Talon työtoimintaa toteutetaan niiden toimintaperiaatteiden mukaisesti, jotka kuuluvat kuntouttavan työtoiminnan sekä sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteisiin ja sisällöllisiin vaateisiin. Tutkimuksen tulosten perusteella Äijälän Talon kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen näyttää tukevan osallistujien arjen- ja elämönhallintaa sekä osallisuuden kokemuksia, jotka ovat olennainen osa kuntouttavan työtoiminnan sekä sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteita yksilön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tekijöinä.

Asiakkaiden ilmaisemia ajatuksia liittyen Äijälän Talon Green Care -toimintaan, jonka koettiin antavan paljon voimavaroja ja tuovan positiivista merkitystä kokonaishyvinvoinnille:

“puutarhatyö antaa paljon voimavaroja”, “sitä on paljon virkeempi muussa elämässä”, ”fyysinen kuntokin on parantunut, kun puutarhatöitä tekee”, ”tykkään luonnossa olemisesta”, “kyllä se ulkona oleminen”, “tää puutarhahomma on niin tuttua ja mielekästä”, ”onhan tää rauhoittava ympäristö”, ”puutarhatyö antaa paljon voimavaroja”.

2. Miten kuntoutujat kokevat osallisuuden kuntouttavan työtoiminnan aikana?

Äijälän Talon kuntouttava työtoiminta mahdollistaa osallisuuteen kuuluvien tasojen kokemista, joita tarkastellaan yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla. Näihin tasoihin kuuluvat oman elämän aktiivisena toimijana ja omistajana oleminen, joka toimii autonomisesti ja pystyy tuntemaan toiminnassaan kyvykkyyden tunteita motivoituen ja uskoen omaan toimijuuteensa. Yhteisön tasolla, jota Äijälän Talon kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen tässä edustaa, osallisuus on yhteisön jäseneksi kuulumista, ja yhteisöissä vaikuttamisen mahdollisuuksia sekä turvallisuuden tunteiden heräämistä; muun muassa voi luottaa tukeen. Yhteisön tasolla Äijälän Talon kuntouttavassa työtoiminnassa osallisuus on yhteistä toimintaa ja arvoja sekä palautteen antamista ja saamista. Siltauksen perusteella Äijälän Talon kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen ja Äijälän Talon Green Care-avusteinen toiminta vaikuttaa d) suorituksien ja osallistumisen kokemuksiin, jotka liitettiin WHOQOL-BREF kyselyn sosiaaliseen ulottuvuuteen.

Tässä opinnäytetyössä myös Sokran osallisuusindikaattori sisällytettiin osaksi d) suoritukset ja osallistuminen sekä sosiaalinen ulottuvuus kategoriaan. Merkitykselliseksi nousi haastattelujen vastausten tuottama tulos Äijälän Talon Green Care -avusteisen toiminnan vaikutuksesta yksilön kokonaisvaltaiseen kokemukseen itsestään oman elämänsä aktiivisena toimijana, pätevyyden tunteminen suhteessa toimintaan, yksilön omaan toimintaansa liittyvät valintojen- ja päätöksenteko, yhteys ja liittyminen muihin. Osallistuminen tähän kuntouttavaan työtoimintaan oli vastaajille merkityksellisyyden kokemusta tuovaa toimintaa, jossa pystyi tuntemaan yhteenkuuluvuuden tunteita toisiin osallistujiin nähden.

Asiakkaiden ilmaisemia ajatuksia liittyen osallisuuden kokemuksiin, jossa toiminnan merkityksellisyys ja yhteenkuuluvuuden tunteet nousivat esiin:

”on mielen virkistys, aina kun ajattelee tätä paikkaa, ni tulee hyvä fiilis”, sit just kun on niitä ystäviä ja voi laitella viestejä ja pyytää kahville ja ulkoilemaan”, ”ja sit kun on tuo Eeva-Liisa ja Hartti, sitten, miten ne niinku ottaa ihmiset vastaan

tänne ja talo on niinku avoin kaikille täällä”, ”sit kun on nuo tuolla ylätalolla, noita kehitysvammaisia ja niitä ku ite tykkään olla ja oonki välillä niittenki kanssa ollu tuolla askartelemassa ja muuten tykkään niiku siitakin”.

3) Miten kuntoutujat kokevat ryhmän vaikutukset arjenhallintaan ja elämän hallintaan?

Siltauksessa vastauksissa nousivat; b152 Tunne-elämän toiminnot, b140 Tarkkaavuustoiminnot, b1301 Motivaatio, b1300 Henkisen energian taso. Suhteutettuna Osallisuusindikaattorista saatuihin tuloksiin, tämän psyykkisen ulottuvuuden perusteella tulosta voidaan tulkita siten, että Äijälän Talon psyykkisen ulottuvuuden vastausten perusteella ei voida päätellä kuntouttavan työtoiminnan parantaneen psyykkistä hyvinvointia, mutta selkeästi ylläpitävän sitä ja mahdollistaen psyykkisen hyvinvoinnin lisäävien toimintojen hyödyntämistä myös vapaa-ajalla. Poikkeamat voivat ilmaista vastaajien tunnetilaa haastatelu- ja vastaushetkellä; siihen ovat voineet vaikuttaa ryhmän omat sisäiset tekijät ja/tai ristiriidat, joita joku voi kokea toiminnan suhteen, eläinten kohtelun suhteen tai muutoin elämässään kyseisenä ajankohtana. Psyykkiseen hyvinvointiin voivat vaikuttaa myös osallistujien sen hetkinen fyysinen terveydentila, taloudellinen tilanne tai ylipäättään ihmissuhteisiin liittyvät seikat. Ekopsykologiseen taustateoriaan nähden luontoympäristössä tapahtuva kuntouttava työtoiminta vaikuttaa antaneen haastatelluille asiakkaille empatian, autonomian ja toisaalta läheisyyden ja riippuvuuden kannalta myönteisiä kokemuksia.

Kolmanneksi kategoriaksi vastausten perusteella nousi: e) ympäristötekijät, joka kuvaa luonnonmukaista ympäristöä ja ihmisten tekemiä ympäristömuutoksia. Ympäristötekijöiden yksilöä tukevia alaluokkia löytyi liittyen ammatilliseen toimijuuteen, keskinäisiin suhteisiin ja niissä koettuun tukeen, työtovereiden ja yhteisön jäsenien vahvistaviin tekijöihin, yhteisön, ammattihenkilöiden asenteisiin sosiaalisiin normeihin, käytäntöihin ja ideologioihin liittyen sekä lähiverkoston asenteisiin liittyvät tekijät. Nämä tekijät näkyivät myös elämänlaatumittarin tuloksissa pistemäärinä 5–88/100, joka osoittaa sitä, että vastaajat kokevat toimintaympäristönsä positiivisena ja omaa toimintaansa mahdollistavina tekijöinä. WHOQOL-BREF- mittarin ympäristöosion tuloksista pystytään

erottamaan kotiympäristö ja muut toimintaympäristöt, mutta varsinainen pisteitys on summapistemäärä kokonaisuudessaan siitä, miten yksilö kokee toimintaympäristöjensä vaikutuksen omaan elämäänsä. WHOQOL-BREF -mittarin ympäristöulottuvuudella osallistujien vastaukset saavuttivat tälle ulottuvuudelle määritellyt viitearvot, joten voidaan katsoa, että osallistujat kokevat Äijälän Talon puutarha -työympäristön voimauttavana samoin kuin muut toimintaympäristöt, joita kyselylomakkeessa on painotettu.

Asiakkaiden ilmaisemia ajatuksia liittyen arjen- ja elämänhallintaan, joista tuli ilmi puutarhaympäristön tärkeä merkitys:

”onhan tää rauhoittava ympäristö”, ”miten ihana on tulla tänne sitte kesällä, ku oli niin ihanan vihreetä ja sitte ei näy kaikki nuo ja sitte niinku autoliikenne ei äänet kuulu ja kaikki on niinku ihanan vihreetä sit se, että ties jotenkin, että saa olla päivän ulkona ja tehdä jotai semmosia ihan mielekkäitäkin hommia”, ”kyllä se mieltä piristää, kun on raittiissa ilmassa ja näkkee muita ihmisiä”, ”sain paljon tehdä missä pysty niinku suorana olemaan ja pystyssä, sai valita”.

4) Miten kuntoutujat kuvaavat dialogisuuden toteutuvan ohjauksessa kuntouttavan työtoiminnan aikana?

Osallistujat kokevat olonsa turvalliseksi sekä ohjaajuuteen että ympäristöön liittyvien tekijöiden ja henkilöiden välisten tekijöiden osalta. Äijälän Talon kuntouttavaan työtoimintaan osallistujat ilmaisivat kokemusta, joissa vuorovaikutus ohjaajan kanssa koettiin turvalliseksi ja ymmärrettäväksi, ja jossa keskityttiin toimintaan, jossa ohjauksen keskipisteenä on ihmisen toiminta sekä merkityksiä tuottava puhe, johon ohjaaja reagoi rakentavalla tavalla.

Tuloksissa tämä ilmeni siten, että toimintaympäristö ja ohjaajuus ovat antaneet tilaa osallistujille itse vaikuttaa päätöksentekoon toimintojen suhteen, oppimiseen ja avun kysymiseen silloin kun sitä on tarvittu. Osallistujien puheesta nousi vahvasti esiin vertaistuen ja sosiaalisen kanssakäymisen merkitys, jolloin osallistujat rakentavat yhdessä yhteistä Äijälän Elo ry:n järjestämää kuntouttavan työtoiminnan ryhmää ja sen toiminnan arkea ja ulottuvuuksia.

Ryhmän jäsenenä kuntouttavan työtoiminnan osallistujien oli mahdollisuus kokea merkityksellisiä ihmissuhteita sekä kokea arvokkuuden ja osallisuuden kokemuksia. Haastatteluista nousi esiin syntynyt luottamus ryhmäläisiin ja ryhmän tarjoamaan tukeen.

Haastatteluun osallistujat kuvasivat dialogisuuden osa-alueita ryhmän toiminnassa, joskin kuvauksissa heijastuu heidän oma henkilöhistoriansa, elämäkokemuksensa ja tilanteisiin liittyvät edellytykset. Haastateltavat toivat esiin keskinäisen keskustelun muotoja, jolloin yhteinen keskustelu johonkin toimintaan liittyvän ongelman ratkaisemiseksi käydään niissä hetkissä, joissa haasteet ilmenevät. Dialogisuuden piiriin voi myös laajasti tulkittuna sisällyttää sen, että osallistujien osaamista hyödynnettiin erilaisiin tehtäviin, jolloin kyseisen alueen osaaminen nousi esiin yhteisessä työnjako tilanteissa. Osallistujilta tuli toive vapaalle keskustelulle ryhmässä, jossa ohjaaja olisi mukana ja jossa voisi yhteisesti pohtia haluamia asioita tai tilanteita. Tämä toive heijastelee dialogisuuteen liittyvää ajatusta, jossa dialogi voi parhaimmillaan muuttaa mielipiteitä ja asenteita, jossa osallistujat ovat aktiivisia toimijoita uuden yhteisen ymmärryksen rakentamisessa. Tutkittavat kuvasivat avoimia mielipiteiden ilmaisuja, joiden kautta he pyrkivät tuomaan esille muun muassa eläinten elinolosuhteisiin liittyviä korjausehdotuksia, joihin ei vielä ollut vastattu, mutta joilla voi olla myönteinen vaikutus tulevaisuudessa. Hyvään dialogisuutta edistävään kohtaamiseen voivat kuulua myös huumori ja ammatillisten roolien hetkittäinen hellittäminen, jolloin työntekijä ikään kuin asettuu samalle viivalle asiakkaansa kanssa ihmettelemään tilannetta ja luomaan mahdollisuutta uuden yhteisen tiedon etsimiselle. Dialogisuuteen liittyvää empatiaa tutkittavat toivat esiin muun muassa kertomalla, että he pyrkivät kuuntelemaan ja puhumaan toisten kanssa siten, että eivät ”lyttää toista maahan”, vaan puhutaan ymmärtävästi. Empatian näkökulmaa osallistujat kuvasivat myös kuvatessaan ohjaajaansa, jonka he kokivat olevan oikeudenmukainen, reilu, hyväntuulinen ja yksilöllisesti ihmiset huomioon ottava.

Asiakkaiden tuomia ajatuksia liittyen ohjaajuuteen, joka koettiin positiivisena, ja jossa ohjaaja nähtiin reiluna ja oikeudenmukaisena:

”ohjaaja on mitä sanoo, hän on kohtelias ja kiltti, koko ajan hymyilee”, ”ja jos jotain ei osaa tehdä, niin sitten pittää kysyä ja apua saa, kun ensin sanoo, että tarvii apua”, ”hän ottaa kaikki ihmiset omana yksilönään, ei ota niiku laumana”, johon liittyi oikeudenmukaisuutta ja jämäkkyyttä”, ”Ohjaaja on hyvä sellainen jämäkkä mutta oikeudenmukainen”.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustulosten perusteella tehdyt johtopäätökset kuvaavat konkreettisesti sitä tilaa, jota kuntouttava työtoiminta edustaa osallistujilleen ja sen vaikuttavuutta. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Green Care-avusteinen kuntouttava työtoiminta toimii erittäin hyvin elämänlaadun ja arjenhallinnan tukijana kuntouttavan työtoiminnan jakson aikana. Green Care -toiminta on varteenotettava väline kuntouttavassa työtoiminnassa henkilöille, joille luonto ja eläimet ovat lähestyttävissä eikä niihin liity pelkoja, jotka täytyisi käsitellä pois. Green Care -toiminnan psykologinen vaikutus on tieteellisesti tutkittua ja osoitettavissa on sen mahdollisuudet tuottaa ihmiselle voimavaroja vaikeissakin elämäntilanteissa. Green Care-pohjainen toiminta sopii kaikenikäisille ja erilaisista taustoista tuleville henkilöille, toiminta on muokattavissa kunkin henkilön tarpeita, tavoitteita ja toiveita huomioiden. Green Care-pohjainen toiminta on yhteisöllistä ja yksilöllistä, jolloin sen tuomat osallisuuden, arvokkuuden, pysyvyyden ja merkittävyyden kokemukset ovat jokaiselle saavutettavissa.

10 POHDINTA

10.1 Opinnäytetyön toteutumisen arviointi

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Äijälän Talon Green Care-avusteisen kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia asiakkaan elämänlaatuun ja

arjenhallintaan. Tähän tutkimuskysymykseen haimme vastauksia laadullisen tutkimuksen keinoin, haastattelemalla kuntouttavan työtoiminnan osallistujia, sekä täydentämällä haastattelua kahden eri standardisoidun mittarin avulla. Haastatteluissa ennalta määritellyt tutkimuskysymykset auttoivat haastattelijoita fokusoimaan haastattelun sovittuun aiheeseen ja antoivat tilaa lisäkysymyksille sen perusteella mitä merkityksellistä haastateltava halusi nostaa haastatteluissa esille. Haastattelijoita oli kaksi, ja kävimme haastatteluaineiston huolellisesti yhdessä lävitse mahdollistaaksemme uusien näkökulmien ja ideoiden syntymisen prosessissa. Syventääksemme tiedonsaantia Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista suhteessa tutkimuskysymyksiimme otimme ICF - toimintakyky- ja toimintarajoitteet luokituksen mukaan tähän työhön. Tutkimuksen kehikkona toimi ICF-toimintakykyä ja toimintarajoitteita kuvaava luokitus, jonka avulla siltasimme haastattelun sekä kahden standardisoidun mittarin, THL:n Osallisuusindikaattorin ja WHOQOL-BREF:in tulokset.

P. Niemelän 2009, s.219 mukaan tekemisen taso ihmisen elämässä kattaa työn tai työnkaltaisen toiminnan, jota kautta yksilö vahvistaa omaa hyvinvointiaan fyysisellä, henkisellä, aineellisella (esim. palkkatyön tuomat tarpeen tyydytykseen tuottamat varat) sekä sosiaalisella tasolla. Tässä työssä palkkatyötä vastaava työllisen rooli on kuntouttavan työtoiminnan asiakkuus. Tilaajan toiveena oli saada kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien ääni kuuluviin, jotta kuntouttava työtoiminta ja sen kehittäminen Äijälän Talossa tapahtuisi asiakaslähtöisesti.

Yhteiskunnan tasolla kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen ja tuloksiin liittyvät haasteet on tunnistettu. Hallitusohjelman työllisyyden kuntakokeilut suuntautuvat tavoitteellisesti yksilön kokonaisyhyvinvoinnin lisäämiseksi, jolloin tavoite ei ole pelkästään työllistymistä edistävään toimintaan pyrkiminen vaan myös sosiaalinen kuntoutus. Kuntoutuminen ja oikea-aikainen kuntoutus nähdään tänä päivänä tärkeänä. Jotta kuntouttavan työtoiminnan vaikuttavuutta pystytään vahvistamaan, vaaditaan eri toimijoiden yhteistyötä ja kokonaisvaltaista arviointia toiminnan suunnittelun tueksi ja yksilön oman äänen esille tuomiseksi. Tämän opinnäytetyön kautta olemme mahdollistaneet Äijälän Talon

kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden osallistumisen ja osallisuuden oman kuntouttavan työtoimintaprosessinsa arviointiin, kehittämiseen omien kokemustensa jakamiseen.

Äijälän Talon kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen voi olla myös sosiaalisen kuntoutuksen nimikkeellä tarjottua palvelua. Sosiaalisen kuntoutuksen ohjaavana tekijänä toimii Sosiaalihuoltolaki, 2014 (17§), jonka mukaan sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin tuen tarjoaminen sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä osallisuuden vahvistamiseksi. Äijälän talon kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen mahdollistaa osallistujille yhteen sopimisen, että mukaan ottamisen. (Isola et al., 2018, s.195-199). Sosiaalinen kuntoutus kuntouttavana työtoimintana perustuu Väisäsen, 2018 mukaan yksilön ja ympäristön sekä yksilön ja yhteiskunnan välisiin suhteisiin, jolloin palvelut joustavat yksilön palvelutarpeiden mukaisesti ja voidaan toteuttaa yli sektorirajojen ns. kuntoutuskumppaneiden kanssa, jota Äijälän Talolla järjestettävä kuntouttava työtoiminta edustaa. Äijälän Talon kuntouttava työtoimintaa toteutetaan niiden toimintaperiaatteiden mukaisesti, jotka kuuluvat kuntouttavan työtoiminnan sekä sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteisiin ja sisällöllisiin vaateisiin.

10.2 Opinnäytetyön menetelmävalintojen arviointi

Teoreettinen viitekehysemme kuntouttava työtoiminta, Green Care ekopsykologinen viitekehys ja sosiodynaaminen ohjaajuus toimivat toisiaan täydentävinä ja selittävinä tekijöinä. Nämä viitekehykset auttoivat hahmottamaan kuntouttavan työtoiminnan itsenäistä merkitystä sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta. Green Care viitekehys antoi täysin uuden näkökulman kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisen suhteen, jossa ekopsykologinen taustateoria auttoi ymmärtämään luontoympäristön vaikutuksia ihmisen kokonaishyvintöintiin. Sosiodynaamiseen ohjaajuuteen liittyvä teoria auttoi hahmottamaan kuntouttavan työtoiminnan ryhmäytymiseen ja ryhmän ohjaamisen merkityksellisyttä sekä ryhmän että yksilön kannalta ajateltuna. Tässä opinnäytetyössä olisi varmasti riittänyt pelkästään kuntouttava työtoiminta ja Green Care

-toiminta viitekehyyksi, jolloin työstä olisi saattanut tulla hyvinkin erityyppinen kokonaisuus.

Teemahaastattelut, Haastattelujen siltaaminen, ICF, Osallisuusindikaattori sekä WHOQOL-BREF-opinnäytetyön menetelminä täydensivät toisiaan ja auttoivat analysoimaan vastauksia monipuolisemmin ja tulkitsemaan syvällisemmin vastauksia kokonaisuuksina. Lisäksi monipuolisten tutkimusmenetelmien käyttö tässä työssä lisäsi tulosten luotettavuutta. Haastattelujen analysointi teemoittelemalla tuki tutkimusongelman kannalta merkittävien ilmiöiden esille nostamista. Teemoittelun kautta syvällisemmän tiedon esiin nostamiseen tarvitaan teorian ja empirian vuoropuhelua, jota tässä työssä pyrittiin tuomaan esiin selittämällä tuloksia teorian valossa ja tuomalla haastattelusta aitoja si- taatteja lukijalle tietoon (Eskola, J. & Suoranta, J., 1998, 175-176.)

10.3 Opinnäytetyön eettisyyden ja luotettavuuden arviointi

Noudatimme opinnäytetyötä tehdessämme eettisiä periaatteita. Haastateltavia informoitiin kirjeitse haastattelujen nauhoituksesta sekä haastatteluaineiston käsittelystä. Kerroimme yksilöhaastattelujen olevan luottamuksellisia, ja sen, ettei haastateltavien henkilöllisyys tule missään tutkimuksen vaiheessa esille. Haastatteluaineiston käsittelyyn liittyen informoitiin osallistujia aineiston tuhoamisesta opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Haastatteluun tulo oli vapaaehtoisista, kiitoksena tarjosimme vaihtoehtoisesti suklaakonvehtirasian/kahvipaketin osallistujalle.

Haastattelut toteutettiin Äijälän Talolla, kahtena päivänä peräkkäin kuntoutta- van työtoiminnan omassa puutarhaympäristössä. Haastatteluihin varasimme 1-2 h aikaa, keskimääräinen toteutunut haastattelu-aika oli kuitenkin 20-30 mi- nuuttia. Haastattelimme osallistujat erikseen, käytimme samaa haastattelurun- koa lisäkysymyksineen. Kaikki haastattelut nauhoitettiin.

Tuloksiin on voinut vaikuttaa vastaajan sen hetkinen mielentila, vireystila, ko- kemukset sekä haastattelijan läsnäolo.

Tulosten perusteella pystyttiin kuitenkin saamaan selkeä kuva siitä, mitä kuntouttavaan työtoimintaan osallistujat konkreettisesti kokevat ja miten se vaikuttaa heidän arkielämäänsä. Aineiston perusteella tämän otoksen kohdalla johtopäätöksiä pystyttiin tekemään ja käytetyt menetelmät sopivat tähän tutkimukseen. Tutkimuksen taustalla käytetyt teoriat antoivat tutkimukselle oikean suunnan ja tulokset antoivat vastauksia siitä, mikä toiminnassa on hyvää ja millaisia kehittämistarpeita nousi esiin.

Tutkimus on toistettavissa niillä menetelmillä mitä tässä tutkimuksessa käytettiin. Otoksen pienuudesta johtuen tulosten siirrettävyys ja yleistäminen aiheuttaa haasteita. Tutkimus vahvistaa sen taustalla käytettyjä teorioita ja tulokset antoivat viitteitä siitä, mitä toiminnassa on hyvä kehittää yleisesti ottaen. Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että olemme raportoineet tutkimuksen kulkua ja tulosten analyysia selkeästi ja avoimesti. Tutkimuksen tekemiseen osallistui kaksi opiskelijaa koko tutkimusprosessin ajan, eikä eriäviä näkemyksiä nousut esiin aineiston analyysiin liittyen. Ennako-oletuksista keskusteltiin avoimesti ja niiden vaikutusta pyrittiin minimoimaan laatimalla haastattelukysymykset ennakkoon sekä käyttämällä edellä mainittuja standardoituja mittareita kysymysten tukena. Tutkimustulosten perusteella tehdyt johtopäätökset kuvaavat konkreettisesti sitä tilaa ja vaikuttavuutta, jota kuntouttava työtoiminta edustaa osallistujilleen. Yhteiskunnan tasolla kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen Äijälän Talolla mahdollistaa osallistujille yhteen sopimisen, että mukaan ottamisen. (Isola et al., 2018, s.195-199). Tulokset saavat vahvistusta muista samankaltaisten tutkimusten näytöistä.

Korona-pandemia toi aineistonkeruuseen ja haastateltavien osallistumismäärään omat haasteensa kokoontumisrajoitusten osalta. Suuremmalla otoksella tutkimustuloksissa olisi saattanut nousta esiin enemmän variaatioita, jolloin tulokset olisivat voineet olla enemmän siirrettävissä ja yleistettävissä.

10.4 Jatkokehittämisehdotukset

Opinnäytetyön tulokset toivat selkeästi esiin, että ICF-luokituksen hyödyntäminen selkeyttää tutkimusten tulosten analysointia suhteessa opinnäytetyön taustateoriaan. Haastattelujen luokituksesta nousee esiin kuntouttavan työtoiminnan tavoitteiden näkökulmat, joita ovat parantaa osallistujan elämännhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 2 § 2 mom.) sekä Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen 2020 mukaisesti työttömyyden aiheuttamien kielteisten vaikutusten ehkäiseminen suhteessa toimintakykyyn, elämän- arjenhallinnan, työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen.

Osallisuusindikaattorin tulosten perusteella asiakkaiden osallisuudenkokemukset olivat matalalla tasolla, ja onkin otettava huomioon, että tämän tutkimuksen tulokset ovat vain viitteellisiä siitä syystä, että osallisuusindikaattoria ei ole käytetty kuntouttavan työtoiminnan jakson alussa ja jakson päätyttyä. Jatkokehittämisehdotukseksi nouseekin osallisuusindikaattorin käyttöönotto kuntouttavan työtoiminnan jakson alussa ja lopussa, jotta nähtäisiin Äijälän Talon työtoiminnan vaikutukset asiakkaiden osallisuuden kokemuksiin tänä aikana. Äijälän Talon tarjoama yhteisöllinen paikallisyhteisö kehikko tarjoaa osallistujilleen hyvinvointia ylläpitävän tekijän, joka mahdollistaa sosiaalisen elämän käytäntöjä, vahvistaen osallistujien välistä kanssakäymistä tuottaen osallistujalle arvokkuuden ja osallisuuden kokemuksia. (Riikonen., Makkonen & Smith, 2012, 209-218).

WHOQOL-BREF elämänlaatumittarin tulokset eivät saavuttaneet viitearvoja. Tämän perusteella jatkokehittämisideaksi nousi tämän lomakkeen käyttö jakson alussa ja lopussa, jotta voidaan nähdä Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia asiakkaan elämänlaatuun jakson aikana. Äijälän Talo haluaa kehittää kuntouttavan työtoiminnan asiakkuusprosessia asiakaslähtöisemmäksi, joten jatkokehittämisehdotuksena tämän tutkimuksen tulosten perusteella nousi Äijälän Talon oman ICF-pohjaisen haastattelu/arviointi lomakkeen kehittäminen ammattikorkeakoulu -tasoisena opinnäytetyönä.

Lomaketta tulisi käyttää kuntoutuksen suunnitteluun ja arviointiin kuntouttavan työtoiminnan jakson alussa ja lopussa. ICF-pohjaisen lomakkeen avulla huomioidaan kokonaisvaltaisesti asiakkaan toimintamahdollisuudet, -rajoitteet ja -ympäristöt. ICF on laaja-alaista asiakkaan tilanteen ja toimintakyvyn ymmärtämistä ja sen käyttöönotto mahdollistaa asiakaslähtöisemmän kuntouttavan työtoimintajakson suunnittelun tarkoituksenmukaisesti ja yksilöllisesti asiakkaan tarpeisiin kuntoutuksen valtakunnalliseen kehityssuuntaan peilaten.

ICF-pohjaisen arviointilomakkeen kehittämistä puoltaa se, että Kela suosittaa ICF:n käyttöä Suomessa kuntoutuksen suunnittelussa, tavoitteiden laatimisessa ja vaikuttavuuden arvioinnissa. Samaan aikaan on ollut kirjaamiskäytäntöiden uudistamishanke, joka perustuu rakenteiseen kirjaamiseen, joka taas perustuu pitkälti ICF-pohjaiseen luokitteluun muun muassa päivittäiskirjaamisten osalta. ICF-pohjaisen arviointilomakkeen kehittäminen ja käyttöönotto mahdollistaa myös Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan työntekijöille koodiston kielen oppimista ja ymmärtämistä, joka helpottaa myös monitoimijasta yhteistyötä, jossa arviointilomakkeiden pohjana useimmiten käytetään ICF-pohjaista lomaketta.

Green Care -toiminnan tarkoituksena on toteuttaa aktiivista interventiota ja tavoitteellisesti parantaa ja edistää terveyttä ja hyvinvointia luontomenetelmien avulla. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi, 2011, s. 324-326). Green Care -menetelmiä hyödyntävien interventioiden avulla voidaan tukea toteuttamaan yksilön tarpeita tarvitsevuudelle, riippuvuudelle sekä läheisyydelle ja toisaalta itsenäisyydelle, jossa autonomisuus ja erillisyydet ovat psyyken kehittymisen ja persoonallisuuden muodostumisen kannalta oleellisia tekijöitä. Näihin yksilön psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin yhteys luontoympäristöön voi vaikuttaa myönteisellä tavalla. (Salonen, 2005, s.25-27, 58-64). Äijälän Talon Green Care -avusteinen kuntouttava työtoiminta on ylläpitänyt turvallisuuden, hyväksynnän, kokemuksellisen ja jatkuvuuden tunteen tarjoavan toimintaympäristön (Salonen, K., 2010, s.54-58), jossa ihmisille oman aktiivisen toimijuuden toteutuminen on mahdollistunut. Yhteisössä toteutuva yksilön aktiivinen toimijuus voi vapauttaa sekä yksilön että yhteisön voimavaroja. (Rostila,2018, s.61-79).

Osallistuminen tähän kuntouttavaan työtoimintaan oli vastaajille merkityksellisyyden kokemusta tuovaa toimintaa, jossa pystyi tuntemaan yhteenkuuluvuuden tunteita toisiin osallistujiin nähden (Deci & Ryan, 2000, s. 68-73; Hynynen & Hankonen, 2015, s. 474-478; Härkäpää, Valkonen & Järvikoski, 2016, s.77-78).

10.5 Oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyön aiheita kartoittaessamme vastaan tuli monia kiinnostavia aiheita, joista valitsimme itseä kiinnostavan, kuin myös tulevaisuuden työelämän ja ammatillisen kehittymisenkin kannalta ajankohtaisen aiheen. Sosiaalisen kuntoutuksen kenttä on mielestämme monipuolisia mahdollisuuksia tarjoava ja kuntoutuksenohjaajan näkökulmasta myös mielenkiintoinen. Tutustuimme tuleviin kuntouttavaa työtoimintaa koskeviin lakimuutoksiin, jotka vahvistavat entuudestaan sosiaalisen kuntoutuksen asemaa ja monimuotoistaa kuntouttavan työtoiminnan sisältöjä. Näistä johtuen aihe tuntui omalta ja mielenkiintoiselta ja halusimme tuoda sen näkökulman esiin mikä nimenomaan tutkii kuntouttavan työtoiminnan merkityksellisyyttä asiakkaalle arjen- ja elämänhallinnan osalta. Kuntouttavan työtoiminnan kattava ajatus on yksilön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen osallistamalla asiakas omaan kuntoutumisprosessiinsa, jossa hän on aktiivinen toimija koko kuntouttavan työtoiminnan prosessin ajan. Halusimme selvittää asiakkaiden autenttisia kokemuksia ja ajatuksia haastattelututkimuksella, liittyen puutarha-avusteiseen kuntouttavaan työtoimintaan Äijälän Talolla. Olimme hyvillämme tästä ainutlaatuisesta mahdollisuudesta perehtyä erilaiseen, yhteisöllistä ideologiaa toteuttavaan, Äijälän Talon kuntouttavaan työtoimintaan, jossa työmuotona on tällä hetkellä suurta mielenkiintoa herättävä Green Care-pohjainen puutarhatoiminta.

Teoreettinen viitekehys muodostui Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan kanssa keskusteluissa ohjaajuuteen liittyen. Lisäksi koimme tärkeäksi tuoda työssä myös esiin Green Care -toimintaan liittyvän teoreettisen viitekehysten sekä tulosten analysointia rakenteistamaan ICF-toimintakyky ja toimintarajoitteet luokituksen. ICF-luokitus huomioi myös vahvasti ympäristön

merkityksen yksilön toimintakyvyn edistäjänä tai rajoitteena, joten se sopi mielestämme erittäin hyvin omaan kokonaisvaltaiseen ajatteluamme ihmisen toimintakyvyn kuvaamisessa. Aihepiirin laajuuden, mielenkiintoisuuden ja ajan-kohtaisuuden vuoksi, opinnäytetyön rajaus oli haasteellista, tällöin palattiin aina takaisin tutkimuskysymykseen ja opinnäytetyön aiheeseen.

Kumpikaan meistä ei ollut aiemmin tehnyt tutkimushaastatteluja – Haastattelussa haastavinta oli osata kuunnella ja kuulla, ilman että lähtee selittämään asioita haastateltavan puolesta. Keskustelun jouhevaksi saaminen vaatii ymmärrystä siitä, että ihmiset ovat erilaisia ulosanniltaan, tahdiltaan ja sanoittamaan ajatuksiaan. Omat ennako-oletukset täytyy pystyä laittamaan takalalle, jotta haastateltavan ääni tulee aidosti ja oikeasti esiin haastatteluissa.

Kahden aikuisopiskelijan työn, opintojen ja perhe-elämän yhteensovittaminen voi olla aika ajoin haasteellista. Opinnäytetyön vaiheet aikataulutettiin osin liian tiukaksi huomioimatta muita elämän osa-alueita. Prosessin edetessä lisäsimme avointa dialogista vuorovaikutusta; näin saimme tehokkaasti ja laadukkaasti jaettua kumpaakin kiinnostavat osa-alueet tuloksekkaasti. Näin vähensimme ”työn hukkaa” ja tuotimme laadukkaasti opinnäytetyön omia vahvuus-alueita hyödyntäen pitäen työn tekemisen myös mielekkäänä itsellemme. Opimme dialogisuuden kautta jatkuvassa prosessissa paljon toisiltamme.

Pääsimme omassa oppimisprosessissamme paljon syvemmälle kuntouttavan työtoiminnan perimmäiseen tarkoitukseen – järjestämiseen, sekä siihen mitä kuntouttavan työtoiminnan laadukas toteuttaminen vaatii yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Aistimme vahvasti vertaistuen merkityksellisyyden, sekä asiakashaastattelujen aikana että kahdenkeskisessä tuessa omassa opinnäytetyön prosessissamme. Vertaistuen perustana oleva usko omiin voimavaroihinsa, sekä arvoista tasa-arvo ja toisen kunnioitus lunastivat paikkansa tämän opinnäytetyön prosessissa, alusta loppuun.

LÄHTEET

Anttila, H. & Paltamaa, J. (2015). ICF tulee osaksi tietojärjestelmiä. Fysioterapia 3/2015.s.6.

Autti-Rämö, I., Salminen, A-L, Rajavaara, M., Ylinen, A. (2016). Kuntoutuminen. Duodecim. Helsinki. s.260–261.

Butterworth, P., Olesen, Sarah., Leach, L., Kelaher, Margaret., Pirkis, Jane. (2013). Mental health affects future employment as job loss affects mental health: findings from a longitudinal population study. Haettu 8.9.2020 osoitteesta <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3681556/>

Böckerman, H. (2018). Sosiaalinen kuntoutus työelämäosallisuuden vahvistajana. Teoksessa: H. Kostilainen & A. Nieminen. Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Haettu 9.9.2020 osoitteesta http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141721/Diak_Tyoelama_13_verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Eskola, J & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino: Tampere. [Johdatus laadulliseen tutkimukseen | Elliibs Lukuohjelma \(elliibslibrary.com\)](http://www.elliibs.com/elliibslibrary.com)

Forss, P., Vatula-Pimiä, M-L. (2014). Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Edita Publishing Oy: Porvoo. s.137–138.

Hirsijärvi, S & Hurme, H. (2015). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. E-kirja: Gaudeamus. <https://elliibslibrary.com/book/9789524958868>.

Härkäpää, K., Valkonen, J. & Järvikoski, A. (2016). Kuntoutujan motivaatio ja sitoutuminen. Teoksessa Autti-Rämö, I., Salminen, A-L., Rajavaara, M., Ylinen, A. (toim.) Kuntoutuminen. Duodecim: Tallinna. s.77–78.

Härkäpää & Järvikoski, (2018). Sosiaalinen monialaisessa kuntoutuksessa. Teoksessa Lindh, J., Härkäpää, K. & Kostamo-Pääkkö, K. (toim.) Sosiaalinen kuntoutuksessa. Hansaprint Oy: Turenki. s.195–199).

ICF research Branch. (2016). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja ICF-kouluttajat. JAMK in julkaisuja. Haettu 24.9.2020 osoitteesta <https://oppimateriaaliit.jamk.fi/icfkoulutus/files/2018/05/ICF-Siltaaminen.pdf>

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leeman, L., Lääperi, R., Schneider, T., Vatari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpaperi 33/2012. Haettu 25.9.2020 osoitteesta <https://fi.search.yahoo.com/search?fr=mcafee&type=E211F11357G0&p=Osallisuuden+viitekehyst%C3%A4+rakentamassa>

Juhila, K. (2006). Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Vastapaino: Tampere. s. 52–53.

Karjalainen, P. & Aho, K. (2017). Sosiaalityö työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa. Teoksessa: A, Kananoja., M, Lähteinen & P, Marjamäki. Sosiaalityön käsikirja. 4. uud. p. Helsinki: Tietosanoma Oy. s. 357.

Karjalainen, J., Kirjavainen, E., Mattila, I., Sipilä, H-M. & Valkonen, T. (2015). Kohti kuntouttavampia työelämäpalveluita: KOPPI-hankkeen tuloksia. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 7/2015. Haettu 28.8.2020 osoitteesta http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125702/URN_ISBN_978-952-302-438-0.pdf?sequence=

Karjalainen, J & Karjalainen, V. (2010). Kuntouttava työtoiminta – aktiivista sosiaalipolitiikkaa vai työllisyyspolitiikkaa? Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu 8.9.2020 osoitteesta <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80039/4aa5eb26-0e0e-4dac-928e-4597d8c7a8d9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Karjalainen, J., & Karjalainen, V. (2011) Kuntouttava työtoiminta kunnissa: Arvioita toiminnan järjestämistavasta ja kehityssuunnasta. Haettu 8.9.2020 osoitteesta <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80041/c7db7901-6ac7-422b-b09fb62c88a3737a.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Karjalainen, J. (2020) Kuntouttava työtoiminta. Haettu 24.8.2020 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta>

Kela, Kansallinen koodistopalvelu. Haettu 13.5.2021 osoitteesta <https://koodistopalvelu.kanta.fi/codeserver/pages/classification-view-page.xhtml?classificationKey=1743&versionKey=1963>

Kilpeläinen, A. & Salo-Laaka, M. (2012). Asiakasosallisuus teknologisoituvassa palvelujärjestelmässä. Teoksessa Pohjola, A., Kemppainen, T., Väyrynen, S. (toim.) Sosiaalityön vaikuttavuus. Juvenes Print: Tampere.

Kotiranta, T. (2008). Aktivoinnin paradoksit. Jyväskylä: Jyväskylä University printing.

Kuula, A. (2006) Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy. s.130-132.

Leemann, L., Isola, A-M., Kukkonen, M., Puromäki, H., Valtari, Salla., Ketotokoi, Anna. (2018) Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi. Kyselytutkimuksen tuloksia. Thl tutkimuksia. Haettu 20.6.2021 osoitteesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-119-5>

Leemann, L., Isola, A-M. (2021) Osallisuusindikaattori mittaa osallisuuden kokemusta. Osallisuusindikaattorin 10 väittämää mittaavat osallisuuden kokemusta. Haettu 16.9.2020 osoitteesta https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/tutkimus/osallisuusindikaattori-mittaa-osallisuuden-kokemusta#Osallisuusindikaattorin_k%C3%A4ytt%C3%B6%C3%B6n_liittyv%C3%A4t_ohjeet_pisteytys_ja_summapisteen_laskeminen

Lindqvist, T., Oksala, I. & Pihlman, M-R. (2001). Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja. Valtioneuvosto. Haettu 24.8.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fife201309236176>

Mönkkönen, K. (2018). Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveystalalla. Gaudeamus Oy: Tallinna. s.22-36, 54, 107-121, 122-136.

Niemelä, P. 2009. Ihmisen toiminnallisuus ja hyvinvointi sosiaalityön teoreettisen ymmärryksen perustana. Teoksessa Mäntysaari, M., Pohjola, A., Pösö, T. (toim.) Sosiaalityö ja teoria. PS- kustannus: Juva. s.209-232.

Niiranen, K., Hakulinen, H., Huuskonen M., Jahkola, A. & Räsänen, K. (2011). Työttömän työelämävalmiuksien tukeminen viranomaisverkostossa. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 48 (1), s.38-52. Haettu 9.9.2020 osoitteesta <https://journal.fi/sla/article/view/4478>

Paltamaa, J & Perttinen, P. (toim.) (2015). Toimintakyvyn arviointi. ICF- teoriastakäytäntöön. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia, s.137. Juvenes Print: Tampere. s.15.

Peavy, R. (1999). Sosiodynaaminen ohjaus. Konstruktivistinen näkökulma 21.vuosisadan ohjaustyöhön. Työministeriö. Helsinki. Psykologien kustannus Oy. s.17, 30-31, 42-47, 52.

Piirainen, K., Linnakangas, R., & Suikkanen, A. (2018). Palkkatyötavoitteista sosiaaliseen kuntoutukseen – tehostetun tuen keinoin yksilölliseen muutokseen. s.98-118. Teoksessa Lindh, J., Härkäpää, K. & Kostamo-Pääkkö., K (toim.). Sosiaalinen kuntoutuksessa. Hansaprint Oy: Turenki.

Raunio, K. (2009). Olennainen sosiaalityössä. Hakapaino: Helsinki. s.272–275.

Reuter, E-L. (20.07.2021). Äijälän Talon perustajajäsenen tiedonanto opinnäytetyön tekijöille.

Riikonen, E., Makkonen, M. ja Smith, G. (2012). Raskas ja kevyt elämä – näkökulmia työtä ja osallisuutta koskevien määrittelyjen kriisiin ja sen tutkimiseen s.209–218. Teoksessa Karjalainen, V. ja Vilkkumaa, I. (toim.) Kuntoutus kanssamme. Ihmisen toimijuuden tukeminen. Juvenes Print: Tampere. Haettu 20.6.2021 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-782-0>

Salonen, K. (2005). Mieli ja maisemat. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Edita Prima Oy: Helsinki. s.25-27, 58-64.

Salonen, K. (2020). Kokonaisvaltainen luontokokemus hyvinvoinnin tukena. Väitöskirja 253. s.17-19. Haettu 15.8.2020 osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/121602/978-953-03-1563-4.pdf?sequence=2&Allowed=y>

Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A & Kirveenummi, A. (2011). s.320-330.Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Haettu 25.9.2020 osoitteesta <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102903/soini.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. (2009). s.196-207. Neljän elämänlaatumittarin sisältöanalyysi ICF-luokituksen viitekehyksessä. Haettu 24.9.2020 osoitteesta <file:///C:/Users/ADMINI~/1/AppData/Local/Temp/2488-Kirjoitus> (sisältäen ydinasiat, tiivistelmät & asiasanat) -8219-1-10-20101021.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2020). Kuntouttava työtoiminta. Haettu 24.8.2020 osoitteesta <https://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta>

Särkelä, R., Vuorinen, M. & Peltosalmi, J. (2005). Sosiaali- ja terveysjärjestöjen mahdollisuudet palveluiden ja tuen tuottamisessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. s.7.

Tammelin, M. (2010). Kokemuksia sosiaalipalveluista. Kuntouttavan työtoiminnan asiakasfoorumit Keski-Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 8.9.2020 osoitteesta <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80025/197ff535-0630-413d-bc64-c7c14a0ea3a3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

THL. (2014). Green Care. Työhön kuntouttavaa toimintaa luomassa. Haettu 16.9.2020 osoitteesta <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/tyohon-kuntouttava-green-care-etela-suomessa>

THL. (2019b). Kuntouttavan työtoiminnan arki. Haettu 15.9.2020 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta/kuntouttavan-tyotoiminnan-arki>

THL. (2019c). Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen ja hankinta. Haettu 15.9.2020 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta/kuntouttavan-tyotoiminnan-jarjestaminen-ja-hankinta>

THL. (2019d). Aktivointisuunnitelma. Haettu 15.9.2020 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta/aktivointisuunnitelma>

THL. (2021a). Icf-luokitus. Haettu 20.6.2021 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/icf-luokitus>

THL. (2021b). Icf-luokitus. Haettu 20.6.2021 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/icf-luokitus/icf-luokituksen-rakenne>

THL. (2021c). Icf-luokitus. Haettu 20.6.2021 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/icf-luokitus/icf-luokituksen-koodit-ja-tarkenteet>

THL. (2021d). WHOQOL-BREF: Maailman terveysjärjestön elämänlaatumittari - lyhyt versio TOIMIA-mittarit. Haettu 22.6.2021 osoitteesta <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tmi/article/tmm00134?toc=307491#s2>

THL. (2021e). WHOQOL-BREF: Maailman terveysjärjestön elämänlaatumittari - lyhyt versio TOIMIA-mittarit. Mittarin lomake ja arvot. Haettu 22.6.2021 osoitteesta <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tmi/article/tmm00134?toc=802599>

Tilastokeskus. (2020a). Pitkäaikaistyöttömät. Haettu 17.9.2020 osoitteesta <https://findikaattori.fi/fi/37>

Tilastokeskus. (2020b). Pitkäaikaistyötön [tilasto]. Haettu 28.8.2020 osoitteesta <https://www.stat.fi/meta/kas/pitkaaikaistyot.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi (uudistettu laitos). Tammi.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2012). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. (9. painos) Vantaa: Hansaprint Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2021). Työllisyyden kuntakokeilut. Haettu 18.7.2021 osoitteesta <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>

Veiste, A. (5.10.2020). Kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan Anita Veisten sähköposti opinnäytetyön tekijöille.

Virtanen, A. (2016). Kuntouttava työtoiminta 2016. Kuntakyselyn osaraportti. [Tilastoraportti]. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu 15.9.2020 osoitteesta https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135308/Tr33_17.pdf?sequence=9

Virtanen, A. (2020a) Kuntouttava työtoiminta 2019 – Kuntakyselyn osaraportti. [Tilastoraportti] 39/2020. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. s.6. Haettu 1.8.2021 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020100878362>

Virtanen, A. (2020b). Kuntouttava työtoiminta 2019. Kuntakyselyn osaraportti. [Tilastoraportti] 39/2020. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. s.1–3. Haettu 8.7.2021 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020100878362>

WHOQOL-BREF. Maailman terveysjärjestön elämänlaatumittari - lyhyt versio. TOIMIA-suositus. Haettu 1.8.2021 osoitteesta <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tmi/article/tmm00134?toc=802599>

Äijälän talo ry. Tervetuloa Äijälän talon sivuille. (2020). Haettu 6.8.2020 osoitteesta <http://aijalantalo.fi/historia/>

HE 13/2020. Hallituksen esitys eduskunnalle kuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Haettu 15.9.2020 osoitteesta <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/2020/20200013>

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120916>

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 15.7.2005/566 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050566#L2P7a>

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2001/189 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>

Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetun lain kumoamisesta 1220/2014 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141220>

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta 733/1992 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920733>

Laki toimeentulotuesta 1412/1997 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971412>

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141369>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Työttömyysturvalaki 1290/2002 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290>

Hakemus Työllisyyspalveluista kerättävien tietojen hankintaan ja käyttöön tutkimuksessa tai selvityksessä

Tutkimuksen nimi	Opinnäytetyö/ Äijälän Talon Green Carea hyödyntävän kuntouttavan työtoiminnan merkityksellisyys asiakkaalle
Tutkimuksen toteuttaja, tekijät (oppilaitos, tutkimuksen tekijä, ohjaaja, kaikkien yhteystiedot: osoitteet, sähköposti, puhelin)	Tarja Pelkonen/Satakunnan ammattikorkeakoulu/Kuntoutuksen ohjauksen (AMK) opiskelija. tarja.pelkonen@student.samk.fi Kolunkatu 3 G 78, 33710 Tampere puh.045 3220631. Mia Puolanen/Satakunnan ammattikorkeakoulu/Kuntoutuksen ohjauksen (AMK) opiskelija mia.puolanen@student.samk.fi Linakatu 11 41160 Tikkakoski puh.040 7685673 Sirpa Jaakkola-Hesso/Lehtori/Opinnäytetyön ohjaaja sirpa.jaakkola-hesso@samk.fi puh.044 7103467
Tutkimuksen tausta, tarkoitus ja ajankohta (Lyhyt taustaselitys ja tarkoitus. Laajempi tutkimussuunnitelma erillisenä liitteenä, graduissa tiivistettynä kahdelle sivulle)	Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Äijälän Talon Green Care- toiminnan vai-kuuksia asiakkaan elämäntilanteeseen ja arjenhallintaan. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Äijälän Talon kuntouttavan työtoiminnan koettu vaikuttavuus kuntoutujien elämäntilanteeseen, sekä tuottaa uutta tietoa Äijälän Talon-kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseksi. Opinnäytetyön teoreettinen osuus/tutkimussuunnitelma on aloitettu elokuussa 2020. Tutkittavat haastatellaan marraskuun 2020 aikana. Haastattelujen litterointi, analyysi ja raportointi, aikataulut näkyvät tutkimussuunnitelmassa. Opinnäytetyön esittely on elokuussa 2021. (Tutkimussuunnitelma liitteenä)
Tutkimusaineisto (Kuvaus tarvittavista tiedoista riittävästi yksilöitynä. Selvitys myös, kuinka kauan tutkimusaineistoa käytetään.)	Teemahaastattelulla pyritään kartoittamaan kuntouttavan työtoimintaan osallistuvien kokemuksia toiminnan merkityksellisyydestä ja vaikuttavuudesta heidän arkeensa ja elämäntilanteensa. Haastattelut nauhoitetaan haastateltavien luvalla. Haastateltaville toimitetaan tiedotekijä, jossa kerrotaan tutkimuksen tarkoituksesta, eettisesti kestävästä tiedonhankinnasta, sekä arviointimenetelmistä, joita tutkimuksessa käytetään. Osallistujat allekirjoittavat tutkimukseen osallistumisen lomakkeen, jossa tuodaan esille tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus. Suostumuslomakkeessa kerrotaan osallistujien anonymiteetin suojaamisesta ja valmiin tutkimuksen säilytyspaikan. Elämäntilanteen ja osallisuusindikaattorien avulla saamme tarkempaa määrällistä tietoa haastateltavien tuesta tai tuomaan lisävyvyyttä ja uusia

	näkökulmia tutkittavaan aiheeseen. Tutkimusaineistoa käytetään vuoden <u>2020-2021</u> joulukuun loppuun asti.
Tutkimusaineiston suojaus, säilyttäminen ja hävittäminen (Miten tutkimusaineisto suojataan, säilytetään ja hävitetään. Selvitys myös, että saman tutkimukseen lupaa hakaneet eivät välitä salassa pidettäviä tietoja sähköpostilla toisilleen)	Tutkimusaineistoa säilytetään analysoinnin ja esityksen väliin aika, jolloin voimme tarvittaessa palata tutkimusaineiston pariin, jos oppilaitos, tilaaja tai tutkittavat esittävät vaateita tutkimusaineistoon liittyen. Tutkimusaineistoa käsitellään tietoturvasääntöjen Office 365- ympäristössä Teams-sovelluksella. Teamsiin luodaan ryhmä Tarjan ja Mian opinnäytetyö, jonka alle luodaan kansioita litteroitavat tekstit, litteroidut tekstit, teemoittelu, analysointi vaiheen tekstit ja muita kansioita tarpeen mukaan. Tähän ryhmään ei ole pääsyä muilla kuin opinnäytetyön tekijöillä. Salassapidettäviä tietoja käsitellään ja lähetetään vain ja ainoastaan teamsin Tarjan ja Mian opinnäytetyö ryhmän kautta.
Palautte tuloksista (Miten Jyväskylän työllisyyspalveluille annetaan tietoa tutkimustuloksista)	Tutkimuksen tulokset esitetään tilaajan (Äijälän Elo) toimintatiloissa syyskuun 2021 aikana. Jyväskylän kaupungin työllisyyspalveluille lähetetään kutsu raportointitilaisuuden tarkasta ajankohdasta (n.1 kk ennen esitystä.) Työllisyysjohtaja välittää kutsun niille toimihenkilöille, joiden katsoo voivan hyödyntää raportin tuloksia omassa työssään. Opinnäytetyö tallennetaan Theseukseen sähköiseen muotoon, jolloin se on kaikkien saatavilla.
Sitoumukset (liitettävä hakemukseen)	Sitoudun siihen, että en käytä saamiani tietoja muuhun kuin tutkimustarkoitukseen. En myöskään käytä saamiani tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisen etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus. En luovuta henkilötietoja sivulliselle. Tietoja käytän vain kohdassa 4 määriteltynä aikana ja suojaan, säilytän ja hävitän tiedot edellä kuvatusti.
Päiväys	Allekirjoitus
Tutkimuslupapäätös voidaan postittaa vain yhdelle henkilölle. Jos tutkimuslupaa hakee useampi hakija, lähetetään päätös osoitteeseen (vastaanottajan nimi ja osoite)	
Tutkimuslupa myönnetty	Luvan myöntäjän allekirjoitus ja nimen selvitys
Jyväskylä	

TIEDOTE KIRJE

Olemme Satakunnan ammattikorkeakoulun Kuntoutuksen ohjauksen (AMK) opiskelijat, Tarja Pelkonen ja Mia Puolanen. Teemme tutkimusta opinnäytetyöhömmme Äijälän talon Green Care -toiminnan merkityksellisyydestä kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää Äijälän talon Luontoavusteisen- toiminnan vaikutuksia asiakkaan elämänlaatuun ja arjenhallintaan sekä tuottaa uutta tietoa Äijälän talon kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseksi.

Toivomme saavamme suostumuksenne haastatella teitä, saadaksemme tietoa opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin.

Yksilöhaastattelut tullaan tekemään marraskuun 2020 aikana.

Haastatteluaikaa varataan n.1 - 2 h. Haastattelu on vapaaehtoinen, ja se etenee asiakkaan ehdoilla. Haastattelu nauhoitetaan luvallasi. Vastauksissa ja analysoinneissa vastaajan henkilöllisyys ei tule esiin (anonymiteetti säilyy). Haastatteluaineisto/nauhoitus ja lomakkeet ovat vain meidän käytössämme, aineistoa käsitellään luottamuksellisesti, säilytetään asianmukaisesti. Kerätty aineisto tuhoetaan välittömästi opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen.

Opinnäytetyö julkaistaan Theseus -tietokannassa, josta sen saa halutessaan lukea.

Lupaamme olla raportoimatta millään tavalla tutkimusaineistossa ilmeneviä yksittäisiä ihmisiä koskevia tietoja tutkimushankkeen ulkopuolisille ihmisille. Raportoinniksi ymmärrämme kaiken viestinnän, virallisen ja epävirallisen, suullisen, sähköisen ja kirjallisen. Emme myöskään käytä tutkimusaineistosta ilmeneviä tutkittavien, heidän läheistensä tai muiden yksittäisten henkilöiden tietoja heidän vahingokseen, halventamiseksi tai loukkaamiseksi.

Liitteenä saatte haastattelukysymykset, osallisuusindikaattori lomakkeen sekä WHOQOL-bref-lomakkeen, joihin voitte tutustua etukäteen.

Haastatteluun osallistumisesta saatte kiitokseksi valintanne mukaan Kahvipaketin tai Pandan juhlapöytä- konvehtirasian 😊

Mia ja Tarja

HAASTATTELURUNKO

1. Kerro, miten ohjauit kuntouttavaan työtoimintaan Äijälän talolle?
2. Kuvaile miten koet luontoläheisyyden kuntouttavassa työtoiminnassa Äijälän talolla?
3. Kuvaile kuntouttavan työtoiminnan ryhmän toimintaa.
4. Kuvaile ohjaajien toimintaa kuntouttavassa työtoiminnassa Äijälän talolla.

Haastattelutilanteessa kaikkiin kysymyksiin voidaan esittää keskustelun edetessä tarkentavia kysymyksiä.

Osallisuusindikaattorin käyttöön liittyvät ohjeet, pisteytys ja summapisteen laskeminen

Osallisuusindikaattori on esitetty kuviossa 3. **Osallisuusindikaattoria tulee käyttää sanatarkasti juuri tässä esitettyssä muodossa. Osallisuusindikaattorin pääkysymystä, ohjaavaa lausetta, vastausvaihtoehtoja, väittämiä tai niiden järjestystä ei saa millään tavalla muuttaa tai muunnella, eikä jättää pois.**

Osallisuusindikaattori on validoitu tässä nimenomaisessa muodossa. Erimuotoisilla kysymyspatteristoilla saatuja tuloksia ei voida suoraan vertailla.

Osallisuusindikaattoria voidaan käyttää paperilomakkeessa tai sähköisesti. Vastaajan tulisi mahdollisuuksien mukaan täyttää osallisuusindikaattori itse. Haastattelumuotoa ei ole tarkistettu ja sitä on vältettävä.

Osallisuusindikaattorin käytössä on kaikissa tapauksessa noudattava yleisiä tutkimuseettisiä periaatteita (esim. tietoon perustuva suostumus, vapaaehtoisuus ja anonymiteetti) sekä kaikki tietosuojaan liittyviä säännöksiä.

Osallisuusindikaattorin käyttö on maksutonta, mutta pyydämme ilmoittamaan mahdollisesta käyttöönotosta hyvissä ajoin etukäteen (ks. yhteystiedot alla).

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Merkitse jokaisen väittämän kohdalla se vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa kokemustasi.

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä	☐	☐	☐	☐	☐
Saan myönteistä palautetta tekemisistäni	☐	☐	☐	☐	☐
Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tarpeellinen muille ihmisille	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen, että elämälläni on tarkoitus	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minuun luotetaan	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin	☐	☐	☐	☐	☐

Osallisuusindikaattorin summapistemäärän laskeminen

Osallisuusindikaattorin pistemäärä lasketaan väittämien pisteistä, jotta summapistemäärä on välillä 10–50. Tämä pistemäärä muunnetaan asteikolle 0–100. Lopullinen summapistemäärä lasketaan seuraavan kaavan mukaan:

$$\text{Summapistemäärä (0-100)} = \left(\sum_{i=1}^{10} x_i - 10 \right) \times 2,5$$

Kaavassa x on väittämän i pistemäärä.

Kaavan mukaan kaikkien 10 väittämien pisteet lasketaan yhteen (raakasummapistemäärä 10–50). Raakasummapistemäärästä vähennetään 10 (jäljellä 0–40 pistettä). Tämän jälkeen kerrotaan 2,5:llä. Lopputulos on summapistemäärä 0–100.

Kaavasta seuraa, että puuttuvat arvot (väittämät, joihin ei ole vastattu) eivät ole sallittuja. Osallisuusindikaattori on validoitu sallimatta puuttuvia arvoja.

Puuttuvien arvojen korjaamista ei ole tarkasteltu riittävästi. Sokran kyselytutkimuksen aineistoon perustuvat alustavat tulokset viittaavat siihen, että yhden puuttuvan arvon korjaaminen muiden väittämien keskiarvolla ei vaikuttaisi lopputulokseen. Tällä hetkellä on kuitenkin suositeltavaa käyttää pelkästään täysin täytettyjä kysymyspattereita, kun lasketaan osallisuusindikaattorin summapistemäärä.

Lisätietoa osallisuusindikaattorin validoinnista: Leemann, Martelin, Koskinen, Härkänen & Isola 2019.

WHOQOL-BREF**MAAILMAN TERVEYSJÄRJESTÖN
ELÄMÄNLAATUMITTARI - LYHYT VERSIO****Ohjeet**

Tällä lomakkeella pyydämme Teitä arvioimaan elämänlaatuanne, terveyttänne ja muita arkielämäanne asioita. **Vastatkaa kaikkiin kysymyksiin.** Jos olette epävarma siitä, minkä vastausvaihtoehdon valitsisitte, **valitkaa se, joka vaikuttaa sopivimmalta.** Usein sopivin vastaus on se, joka ensimmäiseksi tulee mieleen.

Kun vastaatte, ajatelkaa tärkeinä pitämiänne asioita, toiveitanne sekä mielihyvän ja huolenaiheitanne. Muistelkaa elämäännne kahden viimeisen viikon aikana. Kahta viimeistä viikkoa koskeva kysymys voi kuulua esimerkiksi seuraavasti:

	En lainkaan	Vähän	Kohtuullisesti	Paljon	Täysin riittävästi
Oletteko saanut muilta tarvitsemaanne tukea?	1	2	3	4	5

Ympyröikää numero, joka parhaiten vastaa sitä, kuinka paljon olette saanut tukea muilta viimeisten kahden viikon aikana. Jos olette saanut paljon tukea, ympyröikää numero 4. Jos ette ole lainkaan saanut tarvitsemaanne tukea muilta viimeisen kahden viikon aikana, ympyröikää numero 1.

Lukekaa jokainen kysymys ja arvioikaa, miltä Teistä tuntuu. Ympyröikää kunkin kysymyksen kohdalla se numero, joka vastaa mielestänne sopivinta vastausta kysymykseen.

		Erittäin huonoksi	Huonoksi	Ei hyväksi eikä huonoksi	Hyväksi	Erittäin hyväksi
1	Millaiseksi arvioitte elämänlaatumme?	1	2	3	4	5

		Erittäin tyytymätön	Melko tyytymätön	Ei tyytyväinen eikä tyytymätön	Melko tyytyväinen	Erittäin tyytyväinen
2	Kuinka tyytyväinen olette terveyteenne?	1	2	3	4	5

Seuraavat kysymykset koskevat sitä, missä määrin olette kokenut tiettyjä asioita viimeisten kahden viikon aikana.

		Ei lainkaan	Vähän	Kohtuullisesti	Paljon	Erittäin paljon
3	Missä määrin fyysinen kipu estää Teitä tekemästä päivittäisen elämänne kannalta tarpeellisia asioita?	1	2	3	4	5
4	Kuinka paljon tarvitsette lääkettä tai muuta hoitoa pystyäksenne toimimaan päivittäisessä elämässänne?	1	2	3	4	5
5	Kuinka paljon nautitte elämästä?	1	2	3	4	5
6	Missä määrin tunnette, että elämänne on merkityksellistä?	1	2	3	4	5

		En lainkaan	Vähän	Kohtuullisesti	Hyvin	Erinomaisesti
7	Kuinka hyvin pystytte keskittymään asioihin?	1	2	3	4	5

		En lainkaan	Vähän	Kohtuullisen turvalliseksi	Hyvin turvalliseksi	Erittäin turvalliseksi
8	Kuinka turvalliseksi tunnette olonne päivittäisessä elämässänne?	1	2	3	4	5

		En lainkaan	Vähän	Kohtuullisen terveellisenä	Hyvin terveellisenä	Erittäin terveellisenä
9	Kuinka terveellisenä pidätte fyysistä ympäristöänne?	1	2	3	4	5

Seuraavat kysymykset koskevat sitä, missä määrin olette viimeisten kahden viikon aikana kokenut tai voinut tehdä tiettyjä asioita.

		Ei lainkaan	Vähän	Kohtuullisesti	Lähes riittävästi	Täysin riittävästi
10	Onko Teillä riittävästi tarmoa arkipäivän elämäänne varten?	1	2	3	4	5
11	Oletteko tyytyväinen ulkomuotoonne?	1	2	3	4	5
12	Onko Teillä tarpeeksi rahaa tarpeisiinne nähden?	1	2	3	4	5
13	Saatteko tarpeeksi tietoa jokapäiväisen elämänne kannalta tärkeistä asioista?	1	2	3	4	5
14	Missä määrin Teillä on mahdollisuuksia vapaa-ajan toimintaan?	1	2	3	4	5

		Erittäin huono	Huono	Ei hyvä eikä huono	Hyvä	Erittäin hyvä
15	Millainen on liikuntakykynne?	1	2	3	4	5

Seuraavissa kysymyksissä Teitä pyydetään kertomaan, kuinka tyytyväinen olette ollut viimeisten kahden viikon aikana erilaisiin asioihin elämässänne.

		Erittäin tyytymätön	Melko tyytymätön	Ei tyytyväinen eikä tyytymätön	Melko tyytyväinen	Erittäin tyytyväinen
16	Kuinka tyytyväinen olette unenne laatuun?	1	2	3	4	5
17	Kuinka tyytyväinen olette kykyynne selviytyä päivittäisistä toimista?	1	2	3	4	5
18	Kuinka tyytyväinen olette työkykyynne?	1	2	3	4	5
19	Kuinka tyytyväinen olette itseenne?	1	2	3	4	5
20	Kuinka tyytyväinen olette ihmissuhteisiinne?	1	2	3	4	5
21	Kuinka tyytyväinen olette sukupuolielämäänne?	1	2	3	4	5
22	Kuinka tyytyväinen olette ystäviltänne saamaanne tukeen?	1	2	3	4	5
23	Kuinka tyytyväinen olette asuinalueenne olosuhteisiin?	1	2	3	4	5
24	Kuinka tyytyväinen olette mahdollisuuksiinne saada terveyspalveluja?	1	2	3	4	5
25	Kuinka tyytyväinen olette mahdollisuuksiinne käyttää julkisia ja/tai muita liikennevälineitä?	1	2	3	4	5

Seuraava kysymys koskee sitä, kuinka usein olette tuntenut tai kokenut tiettyjä asioita viimeisten kahden viikon aikana.

		Ei koskaan	Harvoin	Melko usein	Hyvin usein	Aina
26	Kuinka usein Teillä on ollut sellaisia kielteisiä tuntemuksia kuten alakuloisuus, epätoivo, ahdistus tai masennus?	1	2	3	4	5

Auttoiko joku Teitä tämän lomakkeen täyttämässä? _____

Kuinka kauan lomakkeen täyttäminen kesti? _____

Haluatteko sanoa jotain tästä kyselystä?

KIITOS AVUSTANNE!

WHOQOL-BREF

MAAILMAN TERVEYSJÄRJESTÖN ELÄMÄNLAATUMITTARI - LYHYT VERSIO

	Kaavat eri ulottuvuuksien yhteispisteiden laskemiseen	Raaka- pistearvo	Muunnetut skaalapistearvot*	
			4-20	0-100
Ulottu- vuus 1	$(6-Q3) + (6-Q4) + Q10 + Q15 + Q16 + Q17 + Q18$ <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/>	=	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ulottu- vuus 2	$Q5 + Q6 + Q7 + Q11 + Q19 + (6-Q26)$ <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/>	=	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ulottu- vuus 3	$Q20 + Q21 + Q22$ <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/>	=	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ulottu- vuus 4	$Q8 + Q9 + Q12 + Q13 + Q14 + Q23 + Q24 + Q25$ <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/>	=	<input type="text"/>	<input type="text"/>

*Raakapistearvojen muuttamiseksi muunnetuiksi skaalapisteiksi, katso Pisteytysohje.

WHOQOL-BREF

**MAAILMAN TERVEYSJÄRJESTÖN
ELÄMÄNLAATUMITTARI - LYHYT VERSIO**

TAULUKKO 1. Elämänlaadun ikä- ja sukupuolittaiset keskiarvot suomalaisella 18–98 v. väestöllä. WHOQOL-Bref keskiarvo (ka) ja keskihajonta (sd). Vaihteluvälit (0 heikoin – 100 paras) paitsi yleisQol ja terveys (1 heikoin – 5 paras).

	WHOQOL-Bref ulottuvuus						Havaintoja (N)
	Fyysinen ka (sd.)	Psyykinen ka (sd.)	Sosiaalinen ka (sd.)	Ympäristö ka (sd.)	YleisQol ka (sd.)	Terveys ka (sd.)	
18–24							
Miehet	87 (11,9)	79 (13,4)	82 (20,1)	78 (12,4)	4 (0,7)	4 (0,9)	198
Naiset	83 (13,1)	75 (14,7)	84 (16,3)	78 (11,0)	4 (0,8)	4 (1,0)	250
25–44							
Miehet	83 (13,9)	77 (13,5)	79 (16,3)	77 (12,3)	4 (0,7)	4 (1,0)	686
Naiset	80 (15,4)	76 (14,2)	82 (16,6)	76 (12,5)	4 (0,7)	4 (1,0)	631
45–59							
Miehet	78 (16,8)	74 (14,6)	77 (17,6)	77 (12,7)	4 (0,8)	4 (1,0)	537
Naiset	78 (16,1)	76 (12,9)	80 (15,3)	77 (12,4)	4 (0,7)	4 (1,0)	580
60–69							
Miehet	76 (18,2)	75 (14,0)	76 (16,3)	79 (13,0)	4 (0,7)	4 (1,0)	325
Naiset	75 (17,7)	74 (14,6)	78 (16,2)	77 (13,3)	4 (0,8)	4 (1,0)	316
70–79							
Miehet	72 (15,8)	71 (13,3)	75 (15,7)	77 (12,9)	4 (0,8)	4 (1,0)	190
Naiset	69 (18,8)	71 (12,8)	79 (15,7)	76 (13,3)	4 (0,7)	4 (1,1)	206
80+							
Miehet	63 (19,6)	66 (16,6)	77 (18,3)	73 (14,5)	4 (0,7)	4 (1,0)	119
Naiset	61 (19,4)	64 (15,7)	77 (18,2)	70 (15,3)	4 (0,8)	3 (1,0)	251
Koko väestö							
Miehet	79 (16,8)	75 (14,3)	78 (17,2)	77 (12,8)	4 (0,8)	4 (1,0)	2 065
Naiset	76 (17,7)	74 (14,5)	80 (16,4)	76 (13,0)	4 (0,8)	4 (1,0)	2 241
Yhteensä	77 (17,4)	74 (14,4)	79 (16,8)	77 (12,9)	4 (0,8)	4 (1,0)	4 306

Lähde: Vaarama M, Sijlander E, Luoma M-L, Meriläinen S: Suomalaisten kokema elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa: Vaarama M, Moisio P, Karvonen S. (toim). Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino; 2010a. Helsinki. Ss. 126–149. Saatavilla internetistä <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/8cec7cec-5c13-4209-ba7a-0334ecdb6e1d>

TAULUKKO 5. Koettu elämänlaatu WHOQOL-Brefin elämänlaadun eri lottuvuuksilla iän ja sukupuolen mukaan vuosina 2004 ja 2009 (ka. skaala 0–100).

	Miehet				Naiset			
	2004		2009		2004		2009	
Ikäryhmä	80–84	85+	80–84	85+	80–84	85+	80–84	85+
n	85	43	91	39	160	98	127	116
Fyysinen	63	61	64	62	65	57	64	57
Psyykinen	65	65	66	66	64	63	66	62
Sosiaalinen	70	62	77	78	62	63	81	74
Ympäristö	73	72	73	74	70	67	71	68

Lähde: Vaarama M, Luoma M-L, Siljander E, Meriläinen S: 80 vuotta täyttäneiden koettu elämänlaatu. Teoksessa: Vaarama M, Moisio P, Karvonen S. (toim). Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino; 2010b. Helsinki. Ss. 150–166. Saatavilla internetistä <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/8cec7cec-5cf3-4209-ba7a-0334ecdb6e1d>

LIITE 7

Haatattelun kysymysten siltaaminen ICF:n koodistoon		
1. Teksti jaettuna kohdista, joissa muutos merkityksessä on havaittavissa	2. Siltausyksikkö	3. ICF-kuvauskohde
<p>1.kys</p> <p>"siellä oli Sami ja se tuntee Anitan Äijälästä. Mene katsomaan ja Anita sanoi, että kokeile kolme kuukautta, minä kokeilin ja ihanaa" "Minulle tuli ensin kirje kotia, minä enensin edes tiennyt tästä kuntouttavasta työtoiminnasta" Sitten juttelin sen Samin kanssa ja aloin käymään ensin kerran viikossa täällä. Anita piti kerran viikossa ryhmää, ensin se oli kunto kohti kesää semmonen teemalla" "Se oli tuon palveluohjaajan kautta, menin ihan ite sinne, kun näin lehestä ilmoituksen" "Olen ollut työttömänä ja halusin työelämänpäiriin" "otin ite Äijälään yhteyttä, että pääsiskö tänne" "se laitettiin niiku siihen aktivointisuunnitelmaan" "mulle ehdotettiin yhtä toista paikkaa ja sitte mä sit aattelin, että tullaan tänne ja kokeillaan kuinka mä pärjään täällä" "työllisyyspalveluiden kautta, selkävaivojen takia poissa työelämästä ja omaohjaaja oli sitä <u>mieltä</u> että en voisi oikein tänne mennä, mutta tää toinen ohjaaja sitten sano, että voisit mennä tai haluaisitko mennä" "katoin että onpa ihana paikka"</p>	<p>-menin kokeilemaan</p> <p>-siellä oli Sami ja tuntee Anitan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minä kokeilin ja ihanaa - Ensin tuli kirje kotia - Juttelin sen Samin kanssa - Anita piti kerran viikossa ryhmää - palveluohjaajan kautta - Halusin työelämänpäiriin - Menin ihan ite sinne - Itekki - Aktivointisuunnitelma - Kokeillaan kuinka mä pärjään täällä 	<p>D850 vastikkeellinen työ</p> <p>D730 yhteydenpito vieraisiin henkilöihin</p> <p>D 998 yhteisöllinen, sosiaalinen ja kansalaiselämä, muu määritelty</p> <p>B152 tunne-elämän toiminnot</p> <p>E360 muut ammattihenkilöt</p>
<p>2.kys</p> <p>"luonnossa sellainen pelto, puutarha on minulle hyvä" "minulla on paljon kokemusta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Luonnossa oleminen - Kokemus puutarhatyöstä 	<p>E 299 luonnonmukainen ympäristö ja ihmisen tekemät ympäristömuutokset</p>

<p>puutarhatyöstä" "puutarhatyö antaa paljon voimavaroja" "sitä on paljon virkeempi muussa elämässä", "fyysinen kuntokin on <u>parantunut</u> kun puutarha töitä tekee" "tykkään luonnossa olemisesta" "kyllä se ulkona oleminen" "tää puutarhahomma on niin tuttua ja mielekästä" "muutto kaupunkiin jäi kotitalo maalle ja sen hommat, tämä korvaa" "onhan tää rauhoittava ympäristö" "fyysinen kunto on parempi, on jaksanu lenkkeillä ja kaikkee muuta tämmöstä" "kun on niin pitkän pätkän niin siinä näkee sen koko kaaren, ku keväällä on ne kylvöt ja istutukset ja sitte näkee sen, kun ne kasvit kasvaa ja sit syksyllä on elonkorjuu" "monipuolisesti saa tehä" "kyllä se mieltä piristää, kun on raittiissa ilmassa ja näkkee muita ihmisiä" Niin se on semmoista sosiaalista kuitenkin, mutta voi myös omassa rauhassa tehä" "ei mitään vaikutusta, no tietysti semmonen vaikutus, että mun on pitäny vielä enemmän jumpata kotona näitä niiku vatsalihaksia, ja sitte niiku palautua tästä ja sitte vielä niinku vielä enemmän mieltä niinku kotona, että mitä voi tehä, mitä sitte niinku kotona hoitaa vaikka tietokoneella" "niin siinä tulee varmaan pidettyä enemmän huolta itsestään, se on kuinka sen ottaa, se on tietysti se, että jos se säilyy terveys samana, ettei se mee huonommaksi, ku sehän mulla on niiku vähä ollu pelkona, että ei nyt menis ainakan huonompaan suuntaan"</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Voimavaroja - Virkeempi - Fyysinen kunto parantunut - Luonnossa oleminen - Muutto kaupunkiin - Rauhoittava ympäristö - Fyysinen kunto - Jaksaa lenkkeillä - Jaksaa muutakin - Sosiaalista toimintaa - Rauhassa tekeminen - Kylvö, istutus, sadonkorjuu ->jatkuvuus - Monipuolisuus - Monipuolisuus - Ei mitään vaikutusta - Pitää enemmän huolta itsestään - Palautua - Jumpata kotona - Vihreys, autoliikenne ei kuulu - Mielekkäitä hommia - Suorana olemaan - Sai valita 	<p>B1300 Henkisen energian taso</p> <p>B140 tarkkaavustoiminnot</p> <p>D2309Päivittäisten tehtävien ja toimien suorittaminen, määrittelemätön</p> <p>D469 käveleminen ja liikkuminen, muu määritelty ja määrittelemätön</p>
---	---	---

<p>"miten ihana on tulla tänne sitte kesällä, ku oli niin ihanan vihreetä ja sitte ei näy kaikki nuo ja sitte niinku autoliikenne ei äänet kuulu ja kaikki on niinku ihanan vihreetä sit se että ties jotenki että saa olla päivän ulkona ja tehä jotai semmosia ihan mielekkäitäkin hommia" "sain paljon tehä missä pysty niinku suorana olemaan ja pystyssä, sai valita" "</p>		
<p>3.kys</p> <p>"mä tykkään tästä <u>ryhmästä</u>,<u>koronan</u> takia hieman mietityttänyt" "ei tiennyt millainen ihminen on, joskus maski päällä ja joskus ei" "ryhmässä toimiminen on ollut mukavaa ja kun on ollut sellaista porukkaa, että on tullut hyvin toimeen keskenään, ettei ole ollut skismaa keskenään" "ryhmällä on <u>merkitystä</u> kun tehään yhdessä työtä, näkee uusia naamoja, tuun toimeen kaikkien kanssa ja haluan tulla toimeen kaikkien kanssa, se on tärkeää kaikille osapuolille" "rauhottavaa ja saa aika lailla omissa oloissaan olla" "hyvä porukka" "muut kaverit sitte muute. Nii" "ihan kiva, kun meitä on ollu kolmen hengen ryhmä, kolme ihmistä toimittu yhdessä koko kesän, niin siitä on saanu niiku vertaistukea" "siinä on saanu niiku yhdessä pähkäillä, että miten tää ny kannattaa sitte tehä" "nii ja sitte niissä <u>nostoissa</u> että otetaan säkistä yhdessä kiinni ni se vähän keventää sitä"</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ryhmä tärkeä - Mietityttää korona - Mukavaa ryhmässä - Hyvin toimeen keskenään - Tehään yhdessä työtä - Tulee toimeen ja haluaa tulla toimeen - Hyvä porukka - Kaverit muualla - Vertaistuki - Yhdessä pähkäily - Yhdessä säkistä kiinni - Parempi mieliala - Asiointi helpompaa - Kehitysvammaisten kanssa yhdessä tekeminen - Mielen virkistys - Vapaa-ajalla helpompi lähtee - Terapeuttista - ystäviä - Muiden läsnäolo - Neuvon kysyminen - Miten Ihmiset otetaan vastaan 	<p>D2400 vastuun kantaminen D2401 stressin käsitteleminen E425 tuttavien, ikätoverien, työtoverien, naapurien ja yhteisön jäsenten asenteet D7402 yhteydenpito tasavertaisessa asemassa oleviin henkilöihin E325 tuttavat, ikätoverit, työtoverit, naapurit ja yhteisön jäsenet E465 sosiaaliset normit, käytännöt ja ideologiat D7101 arvonanto ihmissuhteissa D7402 yhteydenpito tasavertaisessa asemassa oleviin henkilöihin D7202 käyttäytymisen säätely vuorovaikutussuhteissa D430 Nostaminen ja kantaminen, muu määritelty E320 Ystävät</p>

<p>"mielialaan vaikuttanu positiivisesti" "vapaa-ajalla helpompi lähteä kirjastoon tai kauppaan, ku täällä on tätä sosiaalista kanssakäymistä" "kyllähän tää on ollu ihanan terapeuttista koska tota samassa asemassa olevia ihmisiä <u>ollaan</u> työttömiä-niin se on ollu niinku se kaikista paras voimavara täällä" "joidenkin kanssa käydään kahvilla ja joittenkin kanssa lenkilä, että kyllä ihan sellaisen kolmen ihmisen kanssa ollaan ihan tekemisissä" "jos täällä pitäis ihan yksin toikkaroida koko päivä niin onhan se ihan erilaista kuin se että on muita siinä. Voi mennä kysymään aina kun tuntuu siitä" "kyllä se on niiku mielen virkistys <u>aina</u> ku sitä ajattelee tätä paikkaa, ni tulee hyvä fiilis" "sit just ku niitä ystäviä ja voi laitella viestejä ja pyytää kahville ja ulkoilemaan" "ja sit kun on tuo Eeva-Liisa ja Hartti sitten, miten ne niinku ottaa ihmiset vastaan tänne ja talo on niinku avoin kaikille täällä" "sit kun on nuo tuolla ylätalolla, noita kehitysvammaisia ja niitä ku ite tykkään olla ja oonki väillä niittenki kansa ollu tuolla askartelemassa ja muuten tykkään niinku siitäki"</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Talo avoin kaikille - Voi laitella viestiä - Askarrella - Samassa asemassa - Sosiaalista kanssakäymistä 	
<p>4.kys</p> <p>"ohjaaja on ihan mitä sanoo, hän on kohtelias ja kiltti, koko ajan hymyilee ja työntekijät <u>katsoo</u>, ja se vaikuttaa niihinkin" "ja jos jossain ei osaa tehä niin sitten pitää kysyä ja apua saa kun</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kohtelias, kiltti, - Koko ajan hymyilee, vaikuttaa työntekijöihin 	<p>D7100 kunnioitus ja lämpö ihmissuhteissa D7101 arvonanto ihmissuhteissa E360 muut ammattihenkilöt E398 tuki ja keskinäiset suhteet, muu määritelty</p>

<p>ensin sanoo, että tarvii apua" "Anita on hyvä sellainen jämäkkä mutta oikeudenmukainen" "hän ottaa kaikki ihmiset omana yksilönään, ei ota niiku laumana"</p> <p>"kyllä ne hyvin <u>ohjaa</u>, näyttää hyvin paikat ja se ei oo mitään negatiivista" "palautettakin saa" aina on sanottu, että jos on kysyttävää niin saapi tulla kysymään" "työpäivän alussa on aina työnjako ja retkiäkin tehdään, hyvä kun tulee lähettyäkin kun on niitä retkiä"</p> <p>"<u>jämäkkyys</u>, <u>asiantuntijuus</u>, <u>moniammatillisuus</u>, <u>selkeys</u>...kyllä. Kyllä ne <u>noteuuu</u>, ryhmä ja yksilötoiminnassa"</p> <p>"on oikeen selkeet ohjeet"</p> <p>"Anita on vaa niiku sanonu, että selostanu niiku <u>suuripiirtein</u> niiku mitä päivän aikana tehään ja sitte me on tuonne pellolle menty ja tehty ja sitte jos on tullu kysymistä niinku päivän aikana nii sitte on kysytty" "ei nyt hirveesti oo sitä niiku ohjaajuutta ollu" "ei yksilöohjausta" "piikkusen on ollu semmosta niiku ehkä negatiivisuuden kautta, kyllä varmaan sitä asiantuntijuutta on ollu niinku tähän puutarhatoimintaan liittyen ohjaajuudessa"</p> <p>"tavallaan osaa aika itsenäisesti tehdä ja touhuta, mutta jos tarttis sellaista henkilökohtaisempaa ohjausta siihen ni en tiijä miten se toimis" "ei oo ollu tarvetta niiku semmoiselle ohjaukselle" "ei tehdä tulevaisuudensuunnitelmia, täällä ei sen tyyppistä ohjausta niiku ole" "joo täällä ei kyllä oo yksilöohjausta, ihan vaan semmosita ohjausta, että mennäis vaikka tuonne <u>peräle</u> vaikka leikkaan vähän ruohoo"</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jos ei osaa - pitää kysyä - apua saa - Jämäkkä, oikeudenmukainen - Ottaa kaikki omana yksilönään - Ei ota laumana - Hyvin ohjaa - Näyttää paikat - Ei mitään negatiivista - Palautettakin saa - Saa kysyä - Työnjako - Selkeet ohjeet - Negatiivisuuden kautta - Kysyminen - Asiantuntijuus puutarhatyöstä - Työhön ohjausta - Ei yksilöohjausta - Ei tulevaisuudensuunnitelmia 	<p>E455 muiden ammattihenkilöiden asenteet</p> <p>E460 yhteisön asenteet</p> <p>E325 tuttavat, ikätoverit, työtoverit, naapurit ja yhteisön jäsenet</p> <p>E425 Tuttavien, ikätoverien, työkaverien naapurien ja yhteisön jäsenten asenteet.</p>
--	---	--

<p>5.kys</p> <p>"alusaa tarvii apua kuukauden sitten teen itse" "joskus voi tehdä yksin ja joskus tekee toisen kanssa" "vällillä jutellaan työn teon lomassa, kaikenlaisista asioista" "tuntuu hyvältä täällä, kohta kolmekuukautta täällä tuntuu hyvältä"</p> <p>"<u>edut on</u> kanssakäymistä muiden kanssa" "haittaa voisi olla jos yksikin ihminen on hankala siinä porukassa, mutta ei täällä ole ollu"</p> <p>"etuna on se, että saa olla muiden kanssa, tulee juteltua" "voi kysyä, että voiko tehdä jonkun <u>hommian</u> jos on huomannu jotain tekee hyvän mielen kun osaa ja joku huomaa ja sanoo, että ei sinua tarvii neuvoo kun tuon osaat jo" "tulee pystyvyyden tunne kun osaa ja on pystynyt tekemään ihan itse"</p> <p>"se ryhmä se on tärkeä se"</p> <p>"vertaistukea. Niinpä voi kysellä muilta apua ja ...sosiaalista"</p> <p>"kun on erilaisia ihmisiä niin aina kun ihmisten kanssa on ni pitää niinku sietää sitä erilaisuutta ja yrittää niinku ymmärtää miten joku ajattelee"</p> <p>"jos on ongelmia toisella ja se alkaa niistä puhumaan, niin pitää miettiä, että niinku miten mä tähän suhtautuisin ja miten mä tähän vastaisin" "kuinka mä sen ihmisen kanssa niiku oon, että mä en itte lähe painamaan sitä toista ihmistä alas, että vois kuitenkin niinku osata kohdella erilaisia ihmisiä sillälailla, että niille jäis niinku hyvä mieli" "jos sen ottaa semmosena</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alussa tarvii apua - Voi tehdä yksin ja toisten kanssa - Jutellaan työn lomassa - Kanssakäyminen muiden kanssa - Haittana jos yksikin jäsen on hankala - -tulee juteltua - Saa olla muiden kanssa - Voi kysyä voiko tehdä - ei tarvii <u>neuvoo</u> kun osaa jo - Ryhmä - Vertaistuki - Avun pyytäminen - Sosiaalisuus - Oppimistilanne - Hyvä mieli - Erilaisuuden sietäminen 	<p>D2304 päivittäin toistuvissa tehtävissä ja toimissa tapahtuviin muutoksiin sopeutuminen</p> <p>D2301 päivittäin toistuvien tehtävien ja toimien hallitseminen</p> <p>D2309 päivittäin toistuvien tehtävien ja toimien suorittaminen, määrittelemätön</p> <p>D779 henkilöiden välinen eriytyminen vuorovaikutus muu määritelty ja määrittelemätön</p>
---	---	---

oppimistilanteena, niin ja sehän on just sitä vertaistukea"		
6.kys		
<p>"Välillä on hyvä tehdä yksin välillä yhdessä, riippuu tehtävästä" "tykkään tehdä yksin"</p> <p>"saa aika vapaasti tehdä sitä hommaa mitä alotat, joskus oon joutunu kysymäänkin"<u>"aika</u> paljon niiku saa ihan oma-aloitteisesti hommia tehdä"<u>"hommaa pystyy myös vaihtamaan, ei oo pakko tehdä jotain"</u></p> <p>"kyllä se on <u>hyvä</u> kun saa ite tehdä ja voi kysyä jos voisi tehdä jotain asioita joita oot huomannut, että pitäisi tehdä"<u>"minä aika pitkälle valitsen työt, joita osaan ja saan ne itte valita"</u></p> <p>"saa ehkä tukea muilta, jos ei vaikka tiiä jotai"</p> <p>"on saanu olla tuolla ulkona ja vähän niinku väljästi ja kuitenkin on niinku ittekki saanu suunnitella sitä mitä tekee, ja on se, onhan se tää luonto juttu kuitenkin niinku sitte"</p> <p>"ilmaista ruokaa"</p> <p>"ergonomiaa ehkä parempia työvälineitä, niinku vaikka jotenkin hyvinvointiin, kun tässäkin on aika rastasta työtä niin sitten vois niinku olla vaikka semmosia niinku taukojumppa tai yleensäkin vaikka semmoinen päivä kun voitais käyttää niinku hyvinvointiin" "Jotain semmoisia yhteisiä juttuja, että mennään niinku metsään vaikka retkelle tai ulkoilemaan tai vaikka johonkin vesijumppaan tai jotain tällaista niin kuin vastapaioo, mä yhen kerran ehdotinkin, että leikitään joku kerta pihaleikkejä kirkonrottaa sun</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Välillä yksin välillä yhdessä - Vapaasti tehdä - Joskus joutuu kysymään - Oma-aloitteisesti saa tehdä - Pystyy vaihtamaan - Saa itse tehdä - Voi kysyä - Itse valitsen - Osaan - Tuki muilta - Itse suunnitella - On saanu olla ulkona väljästi - Luontojuttu - Ilmainen ruoka 	<p>D720 henkilöiden välinen monimuotoinen vuorovaikutus</p> <p>D7204 sosiaalisen tilan säilyttäminen</p> <p>D7200 ihmissuhteiden luominen</p> <p>D7203 sosiaalisten sääntöjen mukainen vuorovaikutus</p> <p>D859 työ ja työllistyminen, muu määritelty ja määrittelemätön.</p>

<p>muuta, et se vois olla semmonen ryhmätöimintää" "jos olis vaikka yksilövalmennusta, niin vois olla niinku, jos vaikka joku haluais osallistua niin vois olla vaikka ryhmässä keskustelua sillai niinku ajan kanssa, jos tulee vaikka jotain ajatuksia mieleen, vois vaihtaa niitä kahvin äärellä"</p> <p>"joo ja aina kun jotain ni on niinku eläinten tilat ja niinku nuo kanat ja niitten tilat missä ne <u>oo</u> ni mahdollisuuksia olis vaikka minkälaiseen tilan puolesta tehdä aitaukset ja muut ni en oo huomannu, että lähes eläinsuojeluilmoituksen voisi tehdä noista kanojen pidosta tällä hetkellä"</p> <p>"Oli kipee lammaskin täällä ja jalastaan kipee lammas ja ei niinku hoidettu"</p>		
---	--	--

WHOQOL-BREF ELÄMÄNLAATUMITTARI LYHYT VERSIO TULOKSET JA LAADULLISEN TIEDON SILTAAMITULOKSET:

FYYSINEN ULOTTUVUUS: 50/100 88/100 69/100 75/100 44/100 44/100 56/100	RUUMIIN/KEHON OIMINNOT	B780 Lihaksiin ja liiketoimintoihin liittyvät aistimukset				
---	---------------------------	---	--	--	--	--

PSYKKINEN ULOTTUVUUS 69/100 75/100 69/100 69/100 56/100 31/100 56/100	RUUMIIN/KEHON TOIMINNOT	B152 tunne-elämän toiminnot B114 orientoitumis toiminnot B1343 Unitilan laatu B1301 Motivaatio B1300 Henkisen energian taso B140 Tarkkaavuustoimin not				
SOSIAALINEN ULOTTUVUUS 69/100 75/100 69/100 75/100 50/100 44/100 75/100 SOKRA OSALLISUUSINDIKA ATTORI: 97,5 90 77,5 82,5 57,5 37,5 75	SUORITUKSET JA OSALLISTUMINEN	D720 Henkilöiden välinen monimuotoinen vv. D7204 Sosiaalisen tilan säilyttäminen D7200 Ihmissuhteiden luominen D7203 sosiaalisten sääntöjen mukainen vv. D7402 Yhteydenpito tasavertaisessa asemassa oleviin henkilöihin D7101 Arvonanto ihmissuhteissa D729 Henkilöiden välinen vuorovaikutus	D2304 Päivittäine toistuvissa tehtävissä tapahtuviin muutoksiin sopeutuminen D2309 Päivittäin toistuvien tehtävien ja toimien suorittaminen, määrittelemätön D230 Päivittäin toistuvein tehtävien ja toimien suorittaminen D2400 vastuun kantaminen	D859 Työ, työllistyminen, muu määritelty, määrittelemätön D855 Vastikkeeton työ	D998 Yhteisöllinen, sosiaalinen ja kansalaiselämä, muu määritelty	

		<u>muut määritetty</u> ja määrittelemätön D730 Yhteydenpito vieraisiin henkilöihin D7202 Käyttäytymisen säätely vuorovaikutustilant eissa D7109 Henkilöiden välinen perustava vv, muu määrittelemätön D7100 kunnioitus lämpö ihmissuhteissa	D2401 Stressin käsitleminen			
ELINYMPÄRISTÖ 56/100 81/100 88/100 69/100 75/100 69/100 63/100	YMPÄRISTÖTEKIJÄT	E299 Luonnonmukainen ympäristö ja ihmisen tekemät ympäristö muutokset	E360 Muut ammattihenkilöt E398 Tuki ja keskinäiset suhteet muu määritelty E325 Tuttavat, ikätoverit, työtoverit, naapurit ja yhteisön jäsenet	E455Muiden ammattihenkilöide n asenteet E460 Yhteisön asenteet E465 sosiaaliset normit, käytännöt ja ideologiat E425 tuttavien, <u>ikätovereiden, työtö verien, naapurien</u> ja yhteisön jäsentetn asenteet		